

Kontrollutvalget

Sekretariatet

Gjøvik, 18. januar 2016.

J.nr./referanse: 01-16/NL/ks

KONTROLLUTVALGET I NORDRE LAND KOMMUNE

Hans Moon, leder (Ap)

Gunnar Løkkebo, nestleder (Ap)

Monica Andersson (Ap)

Birgit Felde Sevaldrud (H)

Ole Strand (BL)

Kopi av innkallingen er sendt:

- Ordfører og rådmann
- Innlandet Revisjon IKS

INNKALLING TIL MØTE I KONTROLLUTVALGET

Etter avtale innkalles det herved til møte i kontrollutvalget:

Dato: Mandag 25. januar 2016

Tid: Kl. 0900 – ca. 1500

Sted: Formannskapssalen, rådhuset

Vedlagt følger saksliste og saksdokumenter.

Invitasjon av andre til møtet:

- Rådmannen er invitert til å orientere under sak 02/16 (kl. 0915).
- Innlandet Revisjon IKS orienterer under sakene 05/16 og 06/16 (fra kl. 1215).

Eventuelt forfall bes meddelt snarest til undertegnede på tlf. 995 77 903 eller e-post kjetil@kontrollutvalget.no.

Med hilsen

For leder i kontrollutvalget

Kjetil Solbrækken

utvalgssekretær

Adresse:

Kontrollutvalgstjenester Kjetil Solbrækken
Studievegen 7, 2815 Gjøvik
Tel. 995 77 903, E-post: kjetil@kontrollutvalget.no

KONTROLLUTVALGET I NORDRE LAND KOMMUNE

SAKSLISTE

FOR MØTE I NORDRE LAND RÅDHUS

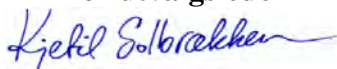
Mandag 25. januar 2015 kl. 0900

(møterom: Formannskapssalen)

- SAK NR. 01/2016** **GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 30.11.15**
- SAK NR. 02/2016** **PRESENTASJON AV KOMMUNENS ADMINISTRATIVE
ORGANISERINGEN, IGANGSATT OG PLANLAGT
UTVIKLINGSARBEID, RISIKOVURDERINGER MV.**
Rådmannen orienterer.
- SAK NR. 03/2016** **RAPPORT: EVALUERING AV KONTROLLUTVALG OG
KONTROLLUTVALGSSEKRETARIATER**
Sekretær orienterer.
- SAK NR. 04/2016** **ÅRSRAPPORT OG AVREGNING 2015 FRA INNLANDET
REVISJON IKS**
lunsj
-
- SAK NR. 05/2016** **FORVALTNINGSREVISJON: PRESENTASJON AV
FAGOMRÅDET OG PRAKTISKE EKSEMPLER**
Innlandet Revisjon IKS orienterer.
- SAK NR. 06/2016** **KOSTRA (KOMMUNE-STAT-RAPPORTERING):
ORIENTERING OM SYSTEMET OG PRAKTISK BRUK**
Innlandet Revisjon IKS orienterer.
- SAK NR. 07/2016** **METODE OG OPPLÉGG FOR GJENNOMFØRING AV
OVERORDNET ANALYSE AV KOMMUNEN**
Sekretær orienterer.
- SAK NR. 08/2016** **OVERORDNET ANALYSE FORVALTNINGSREVISJON:
FØRSTE «BRAINSTORMING» OG VURDERING AV
FORUNDERSØKELSER**

Gjøvik, 15. januar 2016.

For utvalgsleder

Kjetil Solbrækken
utvalgssekretær

Kopi til orientering:

- Ordfører, rådmannen og vararepresentanter til kontrollutvalget
- Innlandet Revisjon IKS

SAK NR. 01/2016

Nordre Land kommune

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTET 30.11.15

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	25.01.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Møteprotokoll fra møte 30.11.15

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:

Protokoll fra kontrollutvalgets møte den 30.11.15 godkjennes.

SAKSOPPLYSNINGER:

Protokoll fra siste møte i kontrollutvalget legges frem til formell godkjenning.

Nordre Land kommune**PRESENTASJON AV KOMMUNENS ADMINISTRATIVE ORGANISERINGEN, IGANGSATT OG PLANLAGT UTVIKLINGSARBEID, RISIKOVURDERINGER MV.**

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	25.01.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Organisasjonskart Nordre Land kommune

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:

Rådmannens presentasjon av den administrative organiseringen, igangsatt og planlagt utviklingsarbeid/-prosjekter i kommunen og risikovurderinger tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Saken er en oppfølging av vedtak i forrige møte (sak: Forberedelse til arbeidet med ny plan for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll), der rådmannen ble invitert til «å presentere kommunens administrative organisering, kommunens system for økonomisk internkontroll og de viktigste risikoene for forvaltningen etter rådmannens syn».

Av praktiske årsaker deles oppdraget i to, der vi starter med en presentasjon av den administrative organiseringen og informasjon om utviklingsprosjekter mv. Internkontroll og risikovurderinger tas om egen sak på ett av de neste møtene. I invitasjonen til rådmannen er temaet «administrativ organisering» tonet noe opp ved også å inkludere presentasjon av utviklingsprosjekter

God kunnskap om kommunens organisering og hva som skjer i kommunen mht. egevalueringer og utviklingsprosjekter mv. gjør utvalget i bedre stand til å velge riktige revisjonsprosjekter. Normalt vil det ikke være hensiktsmessig å iverksette kontroller på samme områder og innenfor samme tema som administrasjonen selv har igangsatt utrednings-/endringsarbeid.

Saken er en forberedende sak til kontrollutvalgets arbeid med å lage ny plan for forvaltningsrevisjon.

VEDLEGG 1

ORGANISASJONSKART – NORDRE LAND KOMMUNE

Rådmannsgruppa

Rådmannsgruppa i Nordre Land kommune består av rådmann og 4 kommunalsjefer. Nedenfor finner du en oversikt over ansvarsområder de enkelte har.

Rådmann Jarle Snekkestad

Øverste administrative leder (Kommuneloven § 23):

- Sjefskontoret

- Lederutvikling/-oppfølging
- Kontaktmøte Hovedtillitsvalgte
- Arbeidsmiljøutvalget (leder)
- NAV
- Regionale saker

Saksansvaret for:

- Formannskap
- Kommunestyre

Kommunalsjef Inger Berit Heimdal

Fagansvaret for:

- Formannskapet - Administrative saker
- Arbeidsmiljøutvalg
- Likestillingsutvalg

Faggruppe HR/Lønn

- Arbeidsgiverpolitikk
- Personal
- Lønn
- Organisasjons- og lederutvikling
- Kompetanse
- Forhandlinger
- Arbeidsrett
- Arbeidsmiljø/HMS/Sykefravær
- Opplæringskontor
- Sekretær Kontaktmøte Hovedtillitsvalgte (HTV)

Kommunalsjef Geir Steinar Loeng

Sekretariatsansvaret for:

- Hovedutvalg LMT
- Hovedutvalg for Levekår
- Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Eldrerådet
- Ungdomsrådet (kultursjef Svein Ladehaug)
- Sekretær kommunestyret
- Styreleder AS Sentrumsbygg

Faggruppe service, informasjon og forvaltning:

- IKT og telefoni
- Post og arkiv

- Kommunal forvaltning
- Politisk sekretariat
- Valg og valgsaker
- Kommunaljuridiske forhold
- Sentrumsservice, sentralbord
- Informasjon/hjemmeside
- Beredskapsledelse (kriseledelse)

Kommunalsjef Bente Øverby

Sekretariatsansvaret for:

- Politirådet

Faggruppe Utvikling:

- Skoleeierrollen: Skolerådgiver, skolefaglig kompetanse over skolenivå, jfr Opplæringslovens § 13-1
- Sosialfaglig rådgivning (sosialfaglige rådgivere)
- Barnehagemyndigheten: Barnehagekoordinator
- Samordning av lokale rus- og krimforebyggende tiltak: SLT-koordinator
- Næringsrådgivning/Landsbyliv/kommunikasjon (overordnet plan)
- Plan- og utviklingsrådgiver (kommuneplanlegging mm)
- Koordinering av folkehelsearbeidet (folkehelsestrateg)

Prosjekteieransvar (PLP, Økonomireglement kap. 9)

- Prosjekteier for alle bygge- og investeringsprosjekter
- Oppfølging av prosjektansvarlige
- Dokumentasjon/rapportering
- Kompetanseutvikling prosjektarbeid

Kommunalsjef John Løvmoen

Faggruppe Strategi og økonomi:

- HP/Økonomiplan
- Budsjett
- Finans
- Innkjøp
- Controller prosjekt
- Regnskap/innfordring
- Eiendomskattekontor
- Skatt/innfordring
- Konesjonskraft

Øvrig overordnet oppfølgingsansvar på kommuneledelsesnivå:

- Samhandlingsreformen

Nordre Land kommune**RAPPORT: EVALUERING AV KONTROLLUTVALG OG KONTROLLUTVALGSSEKRETARIATER**

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	25.01.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Deloitte sin presentasjon av rapporten på Kontrollutvalgskonferansen 2015 Vedlegg 1
2. Rapport: Evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariater Ikke vedlagt.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Rapporten «Evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariater», utarbeidet av Deloitte på oppdrag fra Kommunal og moderniseringsdepartementet i 2014, tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Rapporten var tenkt presentert på forrige møte som del av opplæringen av nyvalgt kontrollutvalg. Tiden i møtet strakk ikke til og presentasjonen ble utsatt. Rapporten legges derfor frem som egen sak i dette møtet.

Kort om rapporten/evalueringen:

Revisjons- og rådgivningsfirmaet Deloitte har på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet gjennomført en evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat i kommunene. Rapporten tegner et bilde av at kontrollutvalgene i stor grad fyller sin funksjon i kommunene på en god måte.

Siktemålet med evalueringen var å styrke kunnskapsgrunnlaget om sentrale deler av den kommunale egenkontrollen, og rapporten skal bidra til å danne grunnlag for Kommunelovutvalgets vurderinger av egenkontrollen og videre utvikling av egenkontrollregelverket.

Selve rapporten er på 198 sider og følger ikke vedlagt i sin helhet. Hovedtrekkene i rapporten ble presentert av Deloitte på Kontrollutvalgskonferansen 2015 (jf. vedlegg 1). Til kontrollutvalget er det valgt å benytte denne presentasjonen til gjennomgang og drøfting i møtet.

Deloitte.

Evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat

NKRFs kontrollutvalgskonferanse

Gardermoen, 5. februar 2015

Bire Bjørkelo, Director i Deloitte

Deloitte.

Evaluering
Kontrollutvalg og
kontrollutvalgssekretariat

Desember 2014

Agenda

- **Organisering** av kontrollutvalgene
- **Planlegging** av kontrollarbeidet
- **Gjennomføring** av forvaltningsrevisjon og selskapskontroll
- **Oppfølging og effekt** av kontrollarbeidet
- **Høring** som kontrollform
- **Kontrollutvalgssekretariatet** som kontrollutvalgets støttespiller

Mandatet for evalueringen var bredt og skulle favne om en rekke tema,

Men det er likevel flere områder som ikke var en del av mandatet og som vi heller ikke har sett på. Som blant annet:

- Regnskapsrevisjon
- Revisjonsordning

Øke kunnskapen om kontrollutvalgets rolle i den kommunale egenkontrollen gjennom å kartlegge kontrollutvalgenes arbeid og utvalgenes betydning for kontroll, endring og læring i forvaltningen.

Datainnsamling og metode

Tre spørreundersøkelser

- **Rådmenn og kontrollutvalgsledere**
 - 180 kommuner og 10 fylkeskommuner
 - Trukket i fem grupper (strata) for å få tilstrekkelig representasjon av store kommuner (store kommuner er derfor overrepresentert)
 - Svarprosent: kontrollutvalgsledere 57 % og rådmenn 56 %
- **Sekretariater**
 - Sendt alle sekretariat
 - 85 % har svart, og disse «representerer» 93 % av kontrollutvalgene

Dybdeundersøkelse

- **Syv (fylkes-)kommuner**
 - Ikke ment å være representative, men valgt fra syv ulike «sekretariatsdistrikt»
 - Intervjuer av rådmenn, ordfører, kontrollutvalgsleder og -sekretær
 - Oversendt dokumentasjon (referater, planer, rapporter mv.)
 - Gjennomgang av et utvalg selskapskontroller og forvaltningsrevisjoner

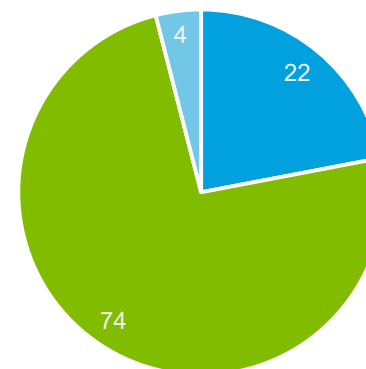

OM KONTROLLUTVALGENE

Sammensetning av kontrollutvalgene

- **De fleste kontrollutvalg består av fem medlemmer**
 - Vekst i gjennomsnittlig antall medlemmer siden forrige valgperiode
 - Halvparten av småkommunene har tre medlemmer
- **Kontrollutvalgsleder blir som hovedregel valgt fra «opposisjonen»**
 - Kun 6 % av kontrollutvalgsledere kommer fra samme parti som ordfører.
 - 59 % av utvalgene har flertall fra «opposisjonen»,
 - Uavhengig av sammensetning så mener nesten samtlige at kontrollutvalget skiller mellom politiske og kontrollfaglige hensyn
- **43 % av kontrollutvalgslederne er kommunestyremedlem**
 - Flertallet av sekretariatene mener at kontrollutvalget fungerer bedre om leder er medlem av kommunestyret (64 %)
 - De fleste utvalg har ett medlem fra kommunestyret. 26 % har to medlemmer fra kst, mens 6 % har tre eller flere

Antall medlemmer i kontrollutvalg

■ 3 medlemmer ■ 5 medlemmer ■ Over fem medlemmer

- Bør som hovedregel bestå av fem medlemmer.
- Hensiktsmessig at leder for kontrollutvalget kommer fra et annet parti enn ordfører.
- Kan være en fordel om utvalgsleder er kommunestyrerepresentant .
- Vurdere valgbarheten til ansatte som ikke er i en lederposisjon eller i rådmannens stab.

Et verv for de mest erfarne?

I alle fall ikke for pyser!

• Betydelig erfaring fra kommunepolitikken

- 57 % av kontrollutvalgslederne sitter i kontrollutvalget for første gang,
- Men et flertall av kontrollutvalgslederne har betydelig erfaring fra kommunepolitikken.
- Kun 15 % av kontrollutvalgslederne har ikke erfaring fra en eller flere perioder i kommunestyret.

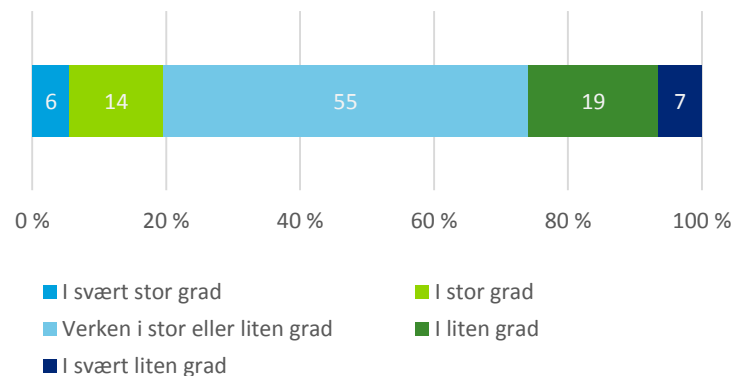
• God kompetanse og engasjement

- Til sammen 89 % av KU lederne mener at utvalget har nødvendig kunnskap til å ivareta sitt kontrollansvar.
- Sekretariatene er litt mindre positiv.
- Er det behov for kompetansekrav?

• Flere utvalgsledere gir uttrykk for at kontrollutvalget ikke er et attraktivt utvalg for politikere, men 43 % blir gjenvalgt

- Får ikke «drive politikk».
- Mer interessant med ⁶erfaring

Oppleves kontrollutvalget som et attraktivt utvalg for politikerne?

Vanskelig å stille kompetansekrav til et politisk oppnevnt utvalg. Kompetansekrav bør begrenses til revisjon og eventuelt sekretariat.

Det er derimot viktig å tilby kontrollutvalgsmedlemmer kurs og opplæring i kontrollarbeidet.

PLANLEGGING AV KONTROLLARBEIDET

De fleste utarbeider en overordnet analyse, men omfang, form og innhold varierer

- **De aller fleste kontrollutvalg gjennomfører overordnet analyse**

- 79 % for forvaltningsrevisjon
- 62 % for selskapskontroll.
- Flere utvalg ruller disse analysene i løpet av perioden (40 % for forvaltningsrevisjon).

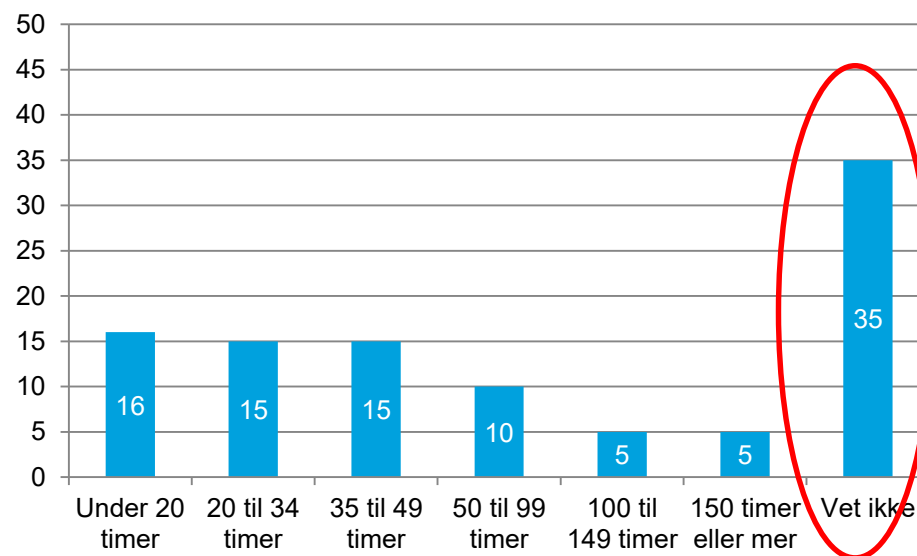
- **Mange kjenner ikke omfanget, og det er stor variasjon i timebruk.**

- Heller ikke sekretariatet kjenner omfanget
- Under 20 timer til over 150 timer

- **Variasjon i form og innhold**

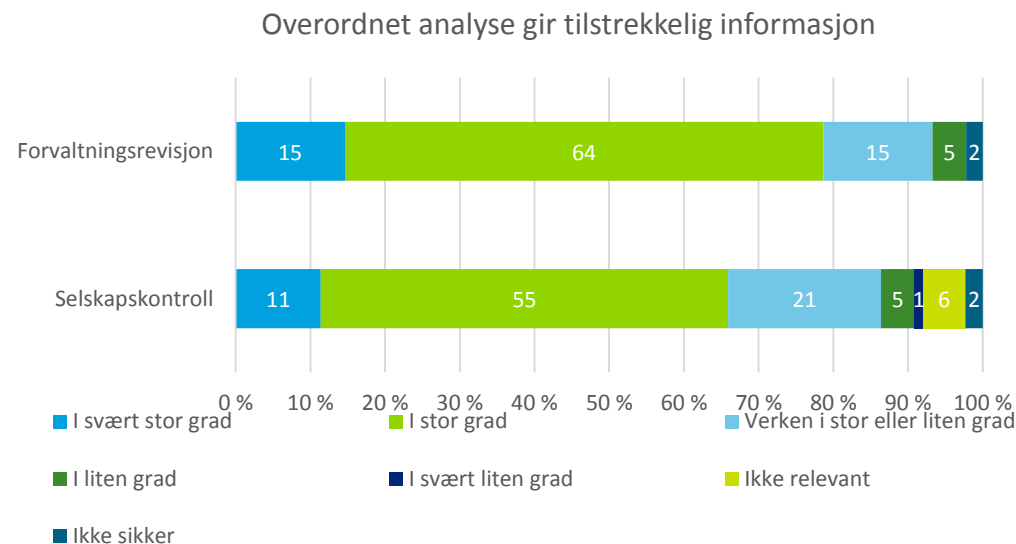
- Ikke alle utarbeider et eget analysedokument
- Datagrunnlag
- Involvering av kontrollutvalget
- Involvering av rådmann
- Hvordan analysere risiko og vesentlighet?

«Man kan ikke planlegge risiko i fire år frem, og å velge prosjekt for fire år høres rart ut. Å si hva vi sliter med om fire år er spådomskunst, og vi finner det derfor mer formålstjenlig å ta analysen for ett år i slengen». (Kontrollutvalgssekretær)

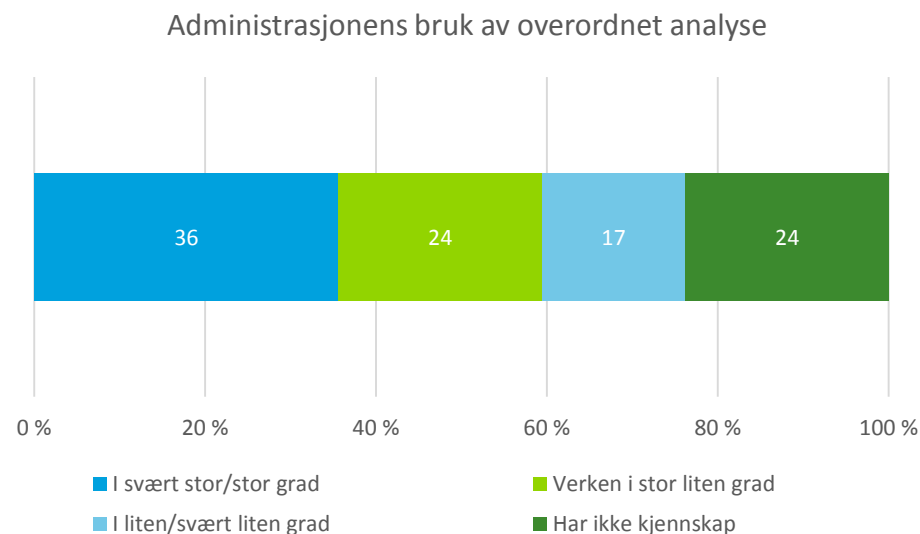
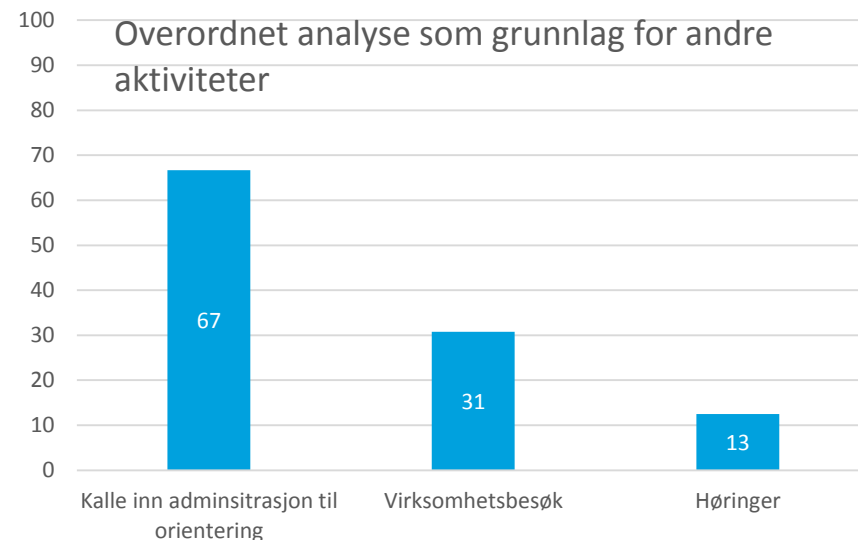
Overordnet analyse blir benyttet til å utarbeide planer

- Et klart flertall mener at **analysene gir tilstrekkelig informasjon** til å prioritere og velge ut forvaltningsrevisjonsprosjekter og selskapskontroller
- Overordnet analyse for **forvaltningsrevisjon blir oppfattet som bedre enn tilsvarende analyse for selskapskontroll.**
 - Ikke like etablert ordning
 - Omfanget av eierskap varierer mellom kommunene
- Halvparten av rådmennene som er kjent med overordnet analyse mener den gir en god oversikt over risikoområder i kommunen.

Overordnet analyse brukes også til andre aktiviteter

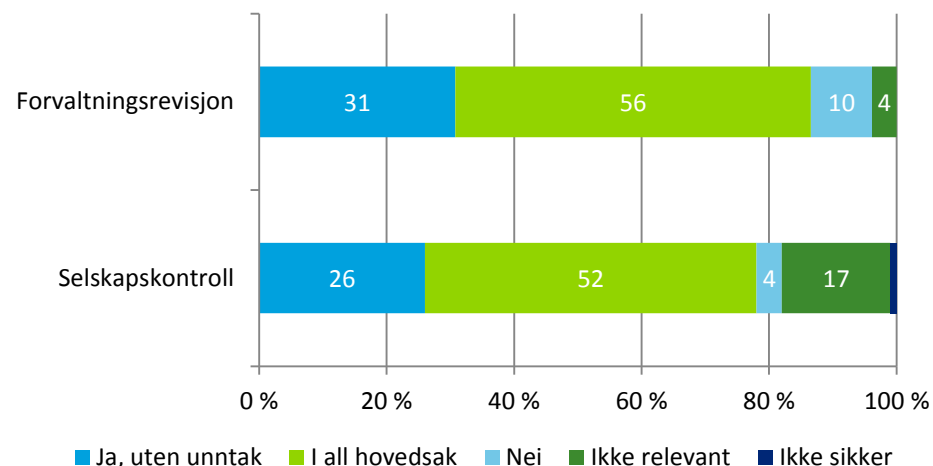
- **Overordnet analyse avdekker flere risikoforhold enn det som ender opp som forvaltningsrevisjoner eller selskapskontroller.**
- **Overordnet analyse blir brukt som grunnlag for andre kontrollaktiviteter i kontrollutvalget.**
 - Spesielt gjelder dette for å invitere rådmannen til å gi kontrollutvalget orienteringer om utvalgte saker
- **Overordnet analyse blir brukt i rådmannens internkontrollarbeid**
 - En tredjedel av rådmennene benytter seg av overordnet analyse i sitt internkontrollarbeid.
 - Bruk henger sammen med involvering.

Planene følges

- Nesten alle kontrollutvalg har planer
- Kommunestyret vedtar planene uten store endringer.
- De fleste kontrollutvalg får mandat til å endre planene
- Prioriteringsrekkefølgen i planene blir likevel i all hovedsak fulgt av kontrollutvalgene (selv om ikke alle prosjektene blir gjennomført).
- også her en forskjell mellom forvaltningsrevisjon og selskapskontroll.

Følges prioriteringsrekkefølgen i planene

Overordnet analyse legger føringer for hvilke prosjekter og eventuelt andre kontrollaktiviteter kontrollutvalgene utfører.

Kvaliteten på overordnet analyse er viktig for å sikre at de prosjektene og de kontrollaktivitetene som kontrollutvalget gjennomfører er rettet mot de **viktige** og **riktige** aktivitetene.

Overordnet analyse er i seg selv en viktig kontrollaktivitet

GJENNOMFØRING AV
FORVALTNINGSREVISJON OG
SELSKAPSKONTROLL

Vekst i antall prosjekter, men ikke alle gjennomfører årlig forvaltningsrevisjon (eller selskapskontroll)

Forvaltningsrevisjon

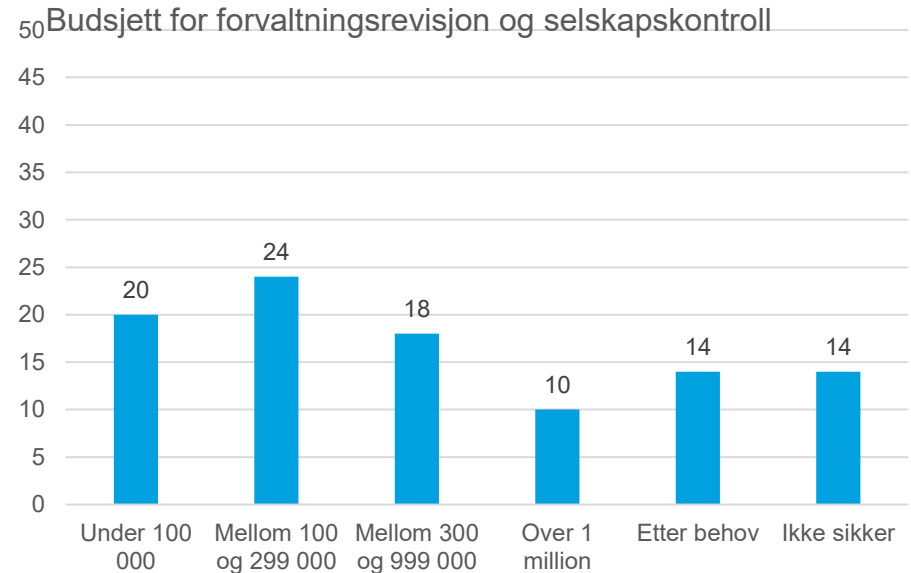
- **De fleste kontrollutvalg gjennomfører 1-2 forvaltningsrevisjonsprosjekter i året.**
 - Men stor variasjon mht. omfang, tema og kvalitet
 - Vi anslår at det ble bestilt 750 unike forvaltningsrevisjoner i 2013
 - En vekst sammenlignet med 2006-2009
- **20 % av utvalgene har minst ett av de tre siste årene ikke gjennomført forvaltningsrevisjon**
- **2 % har ikke gjennomført forvaltningsrevisjon overhode i perioden.**
- **10 % mener de ikke gjennomfører tilstrekkelig med forvaltningsrevisjon til å ivareta utvalgets kontrollansvar.**

Selskapskontroll

- **Kontrollutvalgene gjennomfører i snitt 0,5 selskapskontroller i året.**
 - Usikkert anslag - bestilt rundt 225 unike selskapskontroller i 2013.
 - Dette er trolig en dobling siden 2008.
 - Mange kommuner går sammen om fellesselskapskontroll – det gjør at omfanget umiddelbart kan virke større.
 - Stor variasjon mht. omfang, tema og kvalitet
- **33 % av kontrollutvalgene gjennomførte ikke selskapskontroll i 2013.**
- **17 % av kontrollutvalgene har ikke gjennomført selskapskontroller i hele inneværende valgperiode.**
- **18 % mener de ikke gjennomfører tilstrekkelig med selskapskontroll til å ivareta utvalgets kontrollansvar.**

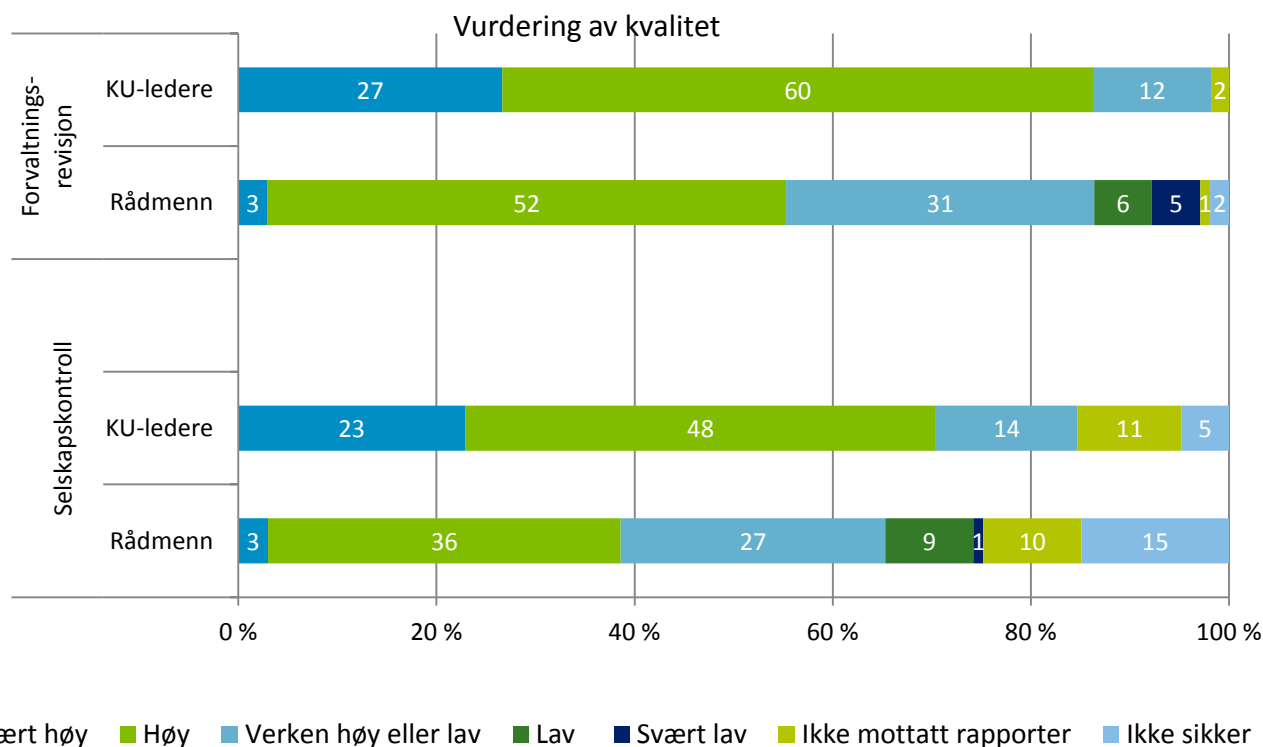
Stor variasjon i samlet budsjett for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

- **Store variasjoner i samlet budsjett til forvaltningsrevisjon og selskapskontroll mellom kommunene**
 - En femtedel har under 100 000 kroner i året
- **81 % av kontrollutvalgslederne mener at utvalget har tilstrekkelig budsjett til å gjennomføre nødvendige prosjekter. 8 % er ikke enig.**
 - Sekretariatene er ikke like positive. 57 % er enige i at det er tilstrekkelige budsjett, mens 17 % er uenig.
- **Mange kontrollutvalgsledere (42 %) er ikke kjent med ressursinnsatsen i prosjektene som bestilles verken i timer eller kroner.**
- **Omfanget til et prosjekt kan variere mellom under 100 timer til over 1000 timer.**

Kvaliteten på rapportene oppleves som god

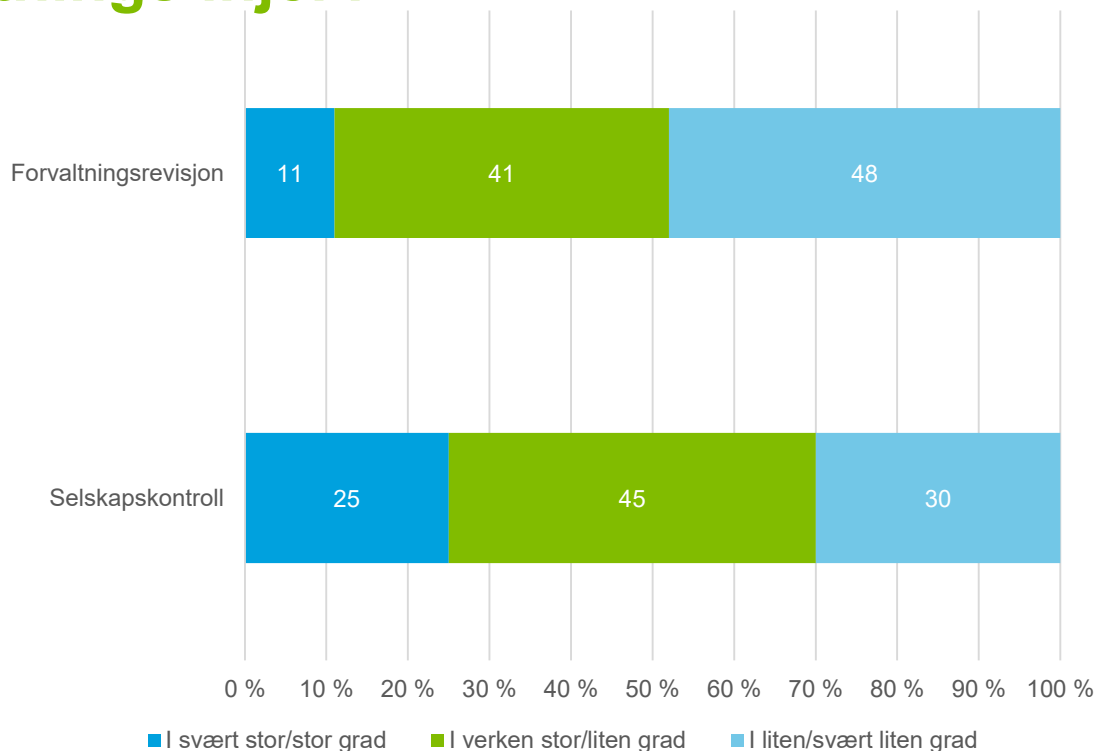
- Et flertall opplever kvaliteten på rapportene som svært høy/høy.
 - Men forskjell mellom kontrollutvalgsledere og rådmenn
 - Forskjell på forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

- Gjennomgang av 20 forvaltningsrevisjonsrapporter viser at det er stor variasjon i utførelse.
 - De fleste rapporter er i samsvar med RSK 001,
 - Likevel forskjell i kvalitet mht. metode, faglig tilnærming, skriftlig fremstillingsform m.m.
- Enda større variasjon i form og innhold på gjennomgåtte selskapskontroller.

Behov for ytterligere retningslinjer?

- **Større behov for retningslinjer knyttet til selskapskontroll enn for forvaltningsrevisjon**
- **Utførelsen av selskapskontroll blir gjennomgående vurdert som dårligere enn for forvaltningsrevisjon**
- **Skillet mellom eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskap er ikke alltid klart i praksis.**
- **Både revisjon og sekretariat blander disse formene i utvalget av rapporter som er gjennomgått.**

Det bør vurderes om selskapskontroller (herunder eierskapskontroller) skal defineres som forvaltningsrevisjon og dermed omfattes av samme regelverk og standard som gjelder for forvaltningsrevisjon

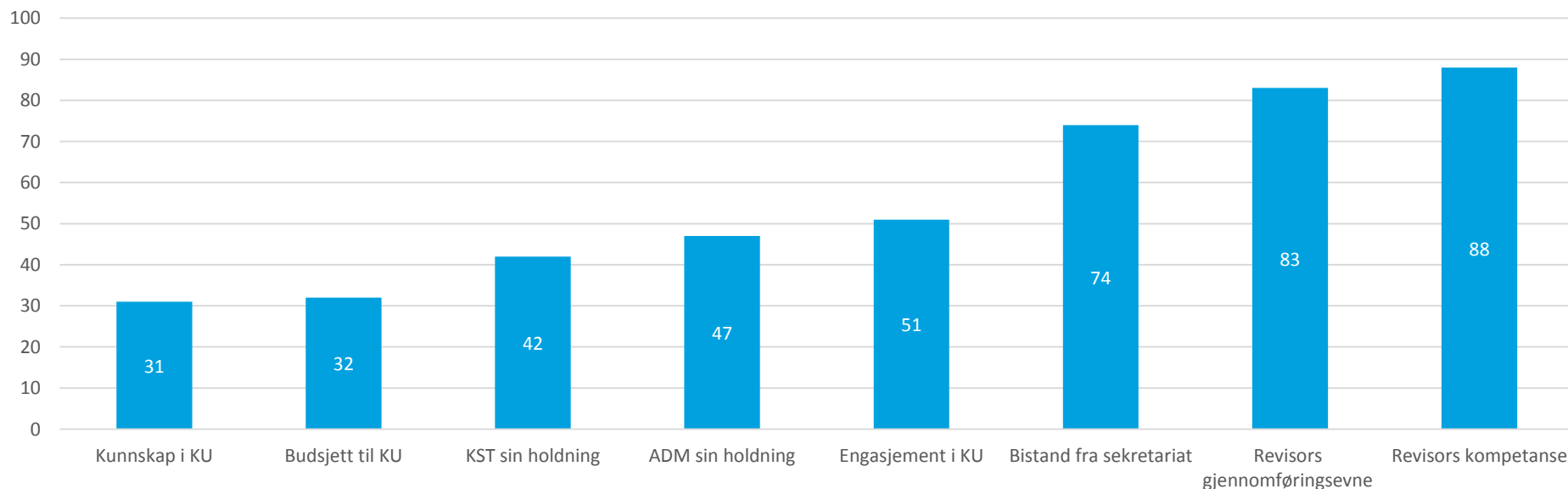
Behov for klarere retningslinjer for selskapskontroll og hvordan en skal skille mellom eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskap.

Revisors kompetanse er svært viktig

- **Revisors kompetanse og gjennomføringsevne er den viktigste faktoren som virker positivt inn på gjennomføring av forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller.**
- **Bistand fra sekretariatet skiller seg også positivt ut.**
- **Kontrollutvalgsledere mener at revisjonen har både god kompetanse og kapasitet til å gjennomføre forvaltningsrevisjon og selskapskontroll**
- **28 % av rådmennene mener at revisor ikke har tilstrekkelig kompetanse til å vurdere forvaltningen i kommunen**

Det bør gjøres en vurdering av om kompetansekravet til forvaltningsrevisorer er tilstrekkelig.

I dag stilles det krav til at oppdragsansvarlig revisor har minimum en bachelor. Det stilles ikke krav til andre revisjonsmedarbeider som gjennomfører forvaltningsrevisjon.

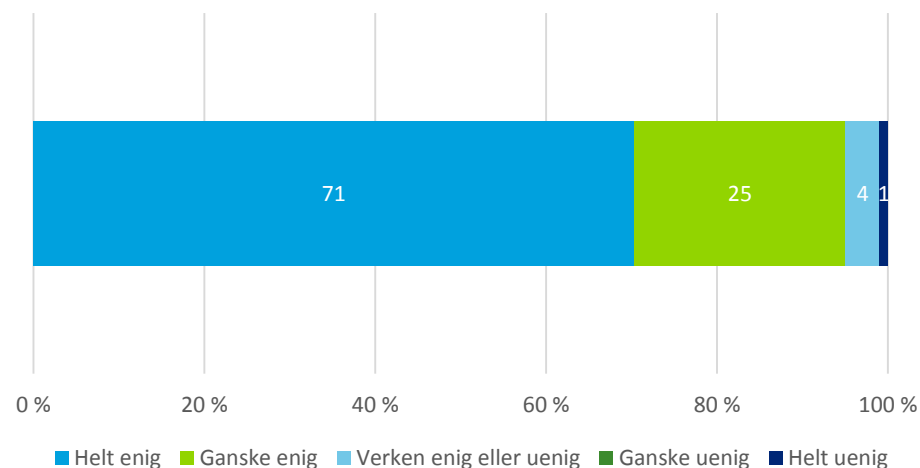
OPPFØLGING OG EFFEKT AV KONTROLLARBEIDET

Forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller har effekt

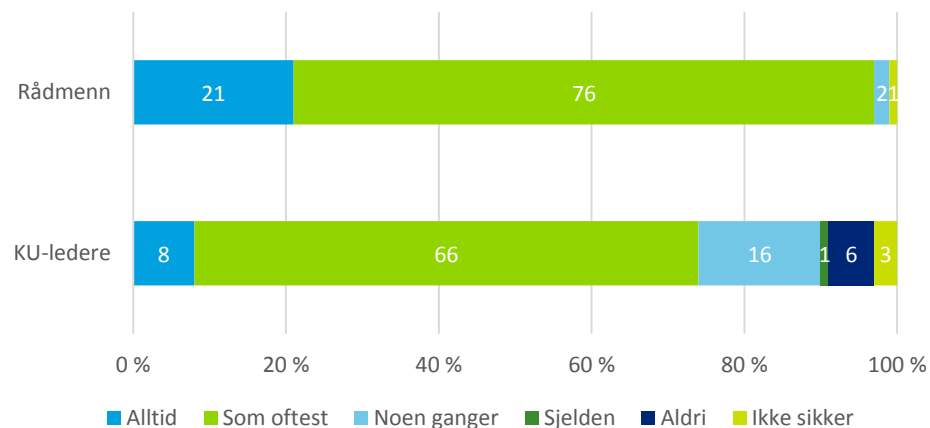
- Forvaltningsrevisjoner munner som regel ut i **anbefalinger om tiltak.**
- **Kontrollutvalget vedtar/innstiller i all hovedsak de anbefalinger som revisjonen har foreslått.**
- **Kommunestyret vedtar** i all hovedsak kontrollutvalgets innstilling.
- **Administrasjonen følger i all hovedsak opp de merknader og tiltak som påpekes i forvaltningsrevisjonsrapporter og selskapskontroller.**
- **Kontrollutvalget følger i all hovedsak opp at tiltakene som er vedtatt blir iverksatt av administrasjonen.**

Forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller har dermed en vesentlig innvirkning på forbedringsarbeidet i forvaltningen

Kommunestyret fatter vedtak i samsvar med innstilling

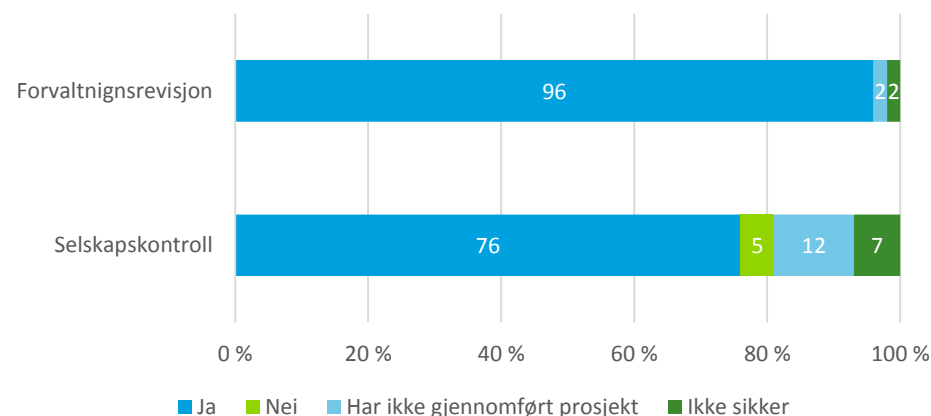
Oppfølging av merknader og tiltak av administrasjonen innen angitte frister

Kontrollutvalgsledere mener at forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller er viktige verktøy for kontroll og læring i forvaltningen

- De aller fleste kontrollutvalgslederne mener at **forvaltningsrevisjoner** bidrar positivt til kontrollarbeidet i kommunen og at det bidrar til læring og forbedring i forvaltningen.
- 76 % mener at **selskapskontroller** bidrar positivt til kontrollarbeidet i kommunen.
- Effekten vurderes som større for **internkontroll** enn for bedre eller en mer **effektivt tjenestetilbud**.
 - 79 % av kontrollutvalgslederne mener at gjennomførte forvaltningsrevisjoner har ført til en bedre **internkontroll**
 - 59 % mener de har ført til et bedre/mer **effektivt tjenestetilbud**.

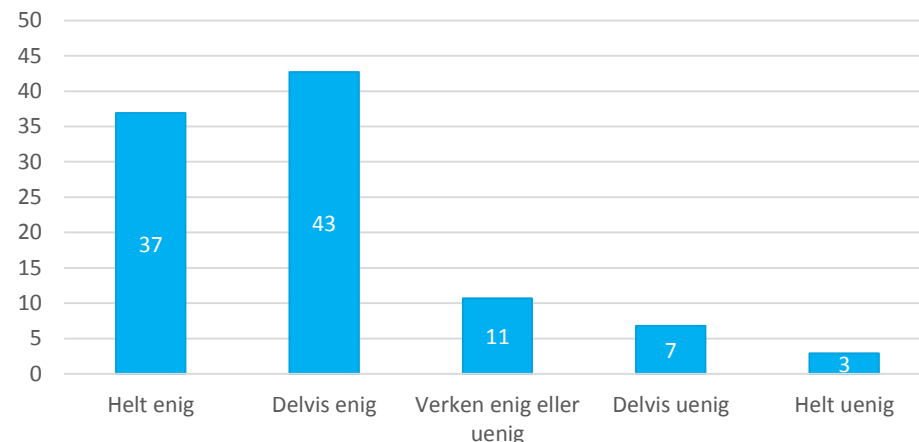
Bidrar forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller positivt til kontrollarbeidet?

Også rådmennene mener at forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller er viktige verktøy for kontroll og læring i forvaltningen

- 80 % av rådmennene mener at kontrollutvalgets prosjekter er en viktig del av **kommunens egenkontroll**.
- 63 % av rådmennene opplever at forvaltningsrevisjoner bidrar til **læring og forbedring** i administrasjonen
- 62 % av rådmennene mener at forvaltningsrevisjoner bidrar til bedre **regeletterlevelse**.
- 61 % av rådmennene mener at forvaltningsrevisjoner bidrar til forbedret **internkontroll** i kommunen
- 47 % av rådmennene mener at forvaltningsrevisjoner gi en bedre/mer effektiv **saksbehandling**.
- 33 % av rådmennene mener at forvaltningsrevisjoner bidrar til bedre og/eller mer **effektivt tjenestetilbud**.

Kontrollutvalgets prosjekter en viktig del av kommunens egenkontroll

Ikke like positive til effekten av **selskapskontroll**

- 29 prosent mener at selskapskontroller bidrar til at kommunen får en bedre forvaltning av eierskapene sine

Faktorer som kan virke positivt inn på administrasjonens oppfatning av effekten av kontrollutvalgets rapporter

- At revisjonsrapporter har **høy kvalitet**
 - Læring 89 % versus 31 %
 - Internkontroll 80 % versus 36 %
- **Involvering** i arbeidet med overordnet analyse
 - Læring 85 % versus 56 %
 - Internkontroll 78 prosent versus 35 prosent
- **Relevante** prosjekter
 - Læring 81 % versus 41 %
 - Internkontroll 73 prosent versus 43 prosent
- **Revisors kompetanse**
 - Læring 79 % versus 43 %
 - Internkontroll 75 % versus 44 %
- **Konkrete tiltak**
 - Læring 77 % versus 41 %
 - Internkontroll 71 % versus 44 %

«Når administrasjonen er negativ til kontrollen, mister kontrollen sin funksjon – da har den ingen hensikt»
(Kontrollutvalgsleder)

Disse faktorene har større betydning for effekten på læring enn for effekten på internkontroll.

«Kontroll kan «vedtas», læring kan ikke.»

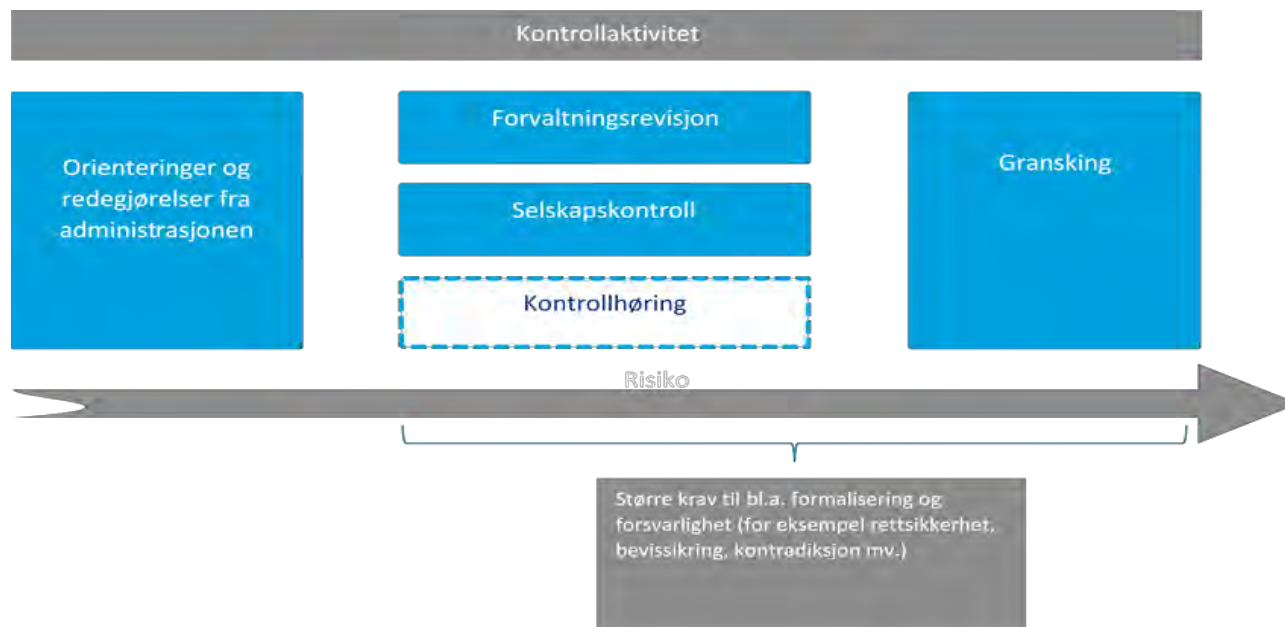
«En må passe på at ikke kontroll og avvik alltid blir hovedfokus. En må ikke skape frykt for å gjøre noe galt, slik at folk blir redde for å gjøre noe. Kontroller og tilsyn er veldig negativt ladet, det som er bra omtales ikke. Dette kan stå i motstrid til det å motivere ansatte til endring.» (Rådmann)

HØRING

Høringer – vid forståelse, liten utbredelse

- Evalueringen viser at **høringer i regi av kontrollutvalget per i dag er et relativt marginalet fenomen**, selv når det legges til grunn en «vid» definisjon. Anslagsvis har rundt 5 % av kontrollutvalgene gjennomført høringer.
- **Uklar definisjon og anvendelsesområde** (alt fra orienteringer til granskinger)
- De faktiske erfaringene med høringer er varierende.
- **Liten grad av oppfølging** i etterkant
- Det som det derimot synes å være stor enighet om, er **behov for nasjonale regler og retningslinjer** for høringer, dersom dette er en kontrollform de kommunale kontrollutvalgene skal kunne benytte.

Behov for en smalere definisjon av høring som skiller det fra andre kontrollverktøy

KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Fem «modeller» for kontrollutvalgssekretariatet

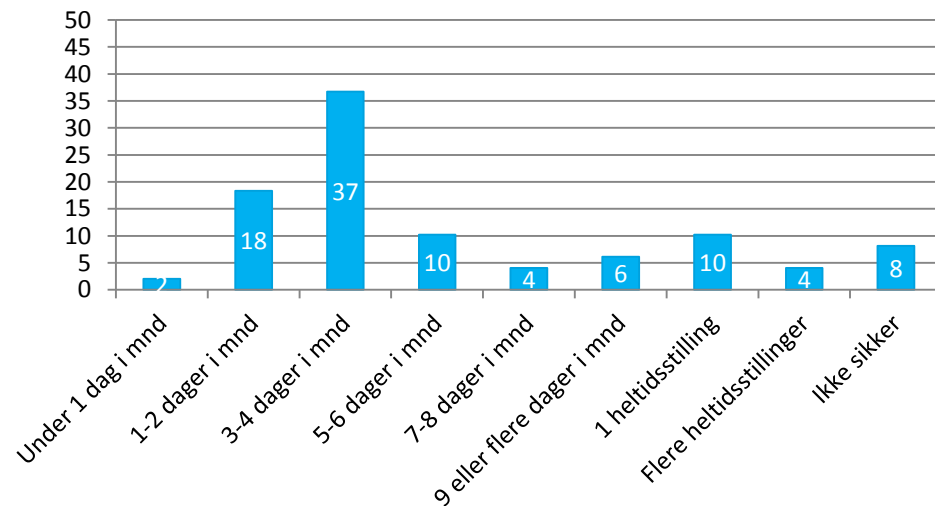
- Det har blitt **færre og større** sekretariat.
- Fra 65 i 2009 til 58 i 2014
- 81 % av kontrollutvalgene har sekretariat organisert som et interkommunalt selskap eller samarbeid.
- 10 sekretariatvirksomheter har ansvar for 15 kontrollutvalg eller mer hver, og til sammen betjener disse sekretariatene 43 % av kontrollutvalgene.
- Rundt halvparten av sekretariatene består av **én ansatt**

Modell	Antall sekretariat	Andel sekretariat	Antall kontrollutvalg	Andel kontrollutvalg
1. Kommunale samarbeids-løsninger (egenregi)	32	55 %	363	81 %
2. Eget sekretariat (egenregi)	7	12 %	8	2 %
3. Kjøp fra offentlige/bytteordning	3	5 %	19	4 %
4. Kjøp fra private selskap	8	14 %	39	9 %
5. Kjøp fra andre	8	14 %	17	4 %
SUM	58	100 %	446	100 %

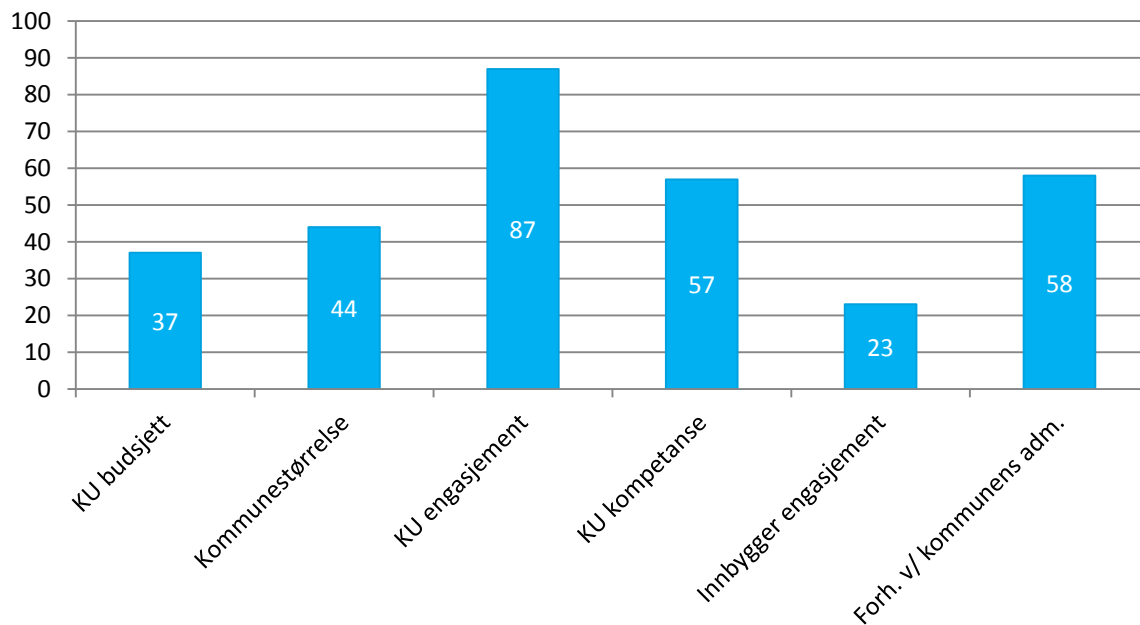
Variasjon i hvor mye tid som brukes på kontrollutvalgene

- Store forskjeller i **hvor mye tid** sekretariatene benytter på å bistå kontrollutvalget
- Det er en større andel av sekretariatene som oppgir at **utvalgets engasjement** er avgjørende for tidsbruken, enn de som oppgir budsjett og kommunestørrelse.

Tid på bistand pr. mnd

Årsaker til variasjon i tidsbruk

Variasjon i hvilke oppgaver som utføres av kontrollutvalgssekretær

Administrator

- Dialog med revisor (100 %)
- Innkalling (100 %)
- Referat (98 %)
- Arkivering (98 %)
- Påser behandling i KST (96 %)
- Tilrettelegge møtene (95 %)
- Tilgjengeliggjør rapporter (91 %)
- Oppdaterer nettsider (62 %)

Saksbehandler

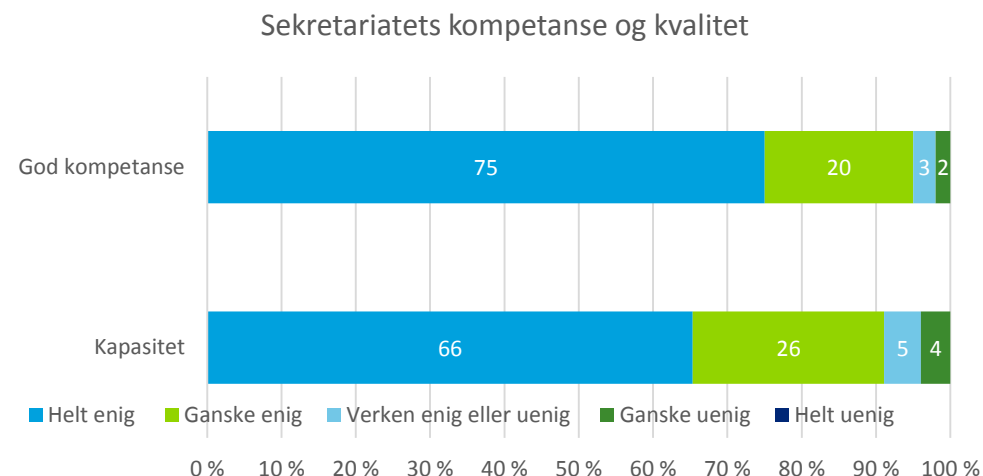
- Saksforberedelser
- Selvstendige vurderinger av saker (for eksempel av rapporter)
- Oppfølging av vedtak (87 %)
- Kommer med innspill til saker (49 %)
- Bistand i forbindelse med bestilling av rapporter
- Bistand i forbindelse med behandling av rapporter

Utredner

- Egne undersøkelser på bestilling (68 %)
- Overordnet analyse (36 %)
- Selskapskontroll (32 %)

Kontrollutvalgene er fornøyde med sekretariatene sine

- Nesten samtlige kontrollutvalgsledere (94 %) er enig i at sekretariat **bistår** på en god måte.
- **Samarbeidet** med sekretariatet oppleves som godt (99 %)
- Godt fornøyd med sekretariatets **kvalitet, kompetanse og kapasitet.**

Variasjon i tidsbruk og oppgaver, men alle er fornøyd. Et paradoks?

- Iboende utfordring at det er vanskelig å vite hva som skal, kan og bør forventes av sekretariatene?

Behov for å etablere tydeligere nasjonale føringer hvilke oppgaver sekretariatene skal bistå med?

TAKK

Birte Bjørkelo

Director | Enterprise Risk Services

Deloitte AS

Tel/Direct: +47 55 21 82 58 | Mobile: +47 92 89 89 08

bbjorkelo@deloitte.no | www.deloitte.no

Deloitte.

SAK NR. 04/2016

Nordre Land kommune

ÅRSRAPPORT OG AVREGNING 2015 FRA INNLANDET REVISJON IKS

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	25.01.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Årsrapport 2015 fra Innlandet Revisjon IKS Vedlegg 1
2. Avregning av total ressursbruk for revisjon 2015 Vedlegg 2

FORSLAG TIL VEDTAK:

Årsrapport 2015 og avregning av total ressursbruk for revisjon for 2015 fra Innlandet Revisjon IKS tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

I tråd med avtale mellom kontrollutvalget og Innlandet Revisjon IKS fremlegges herved:

- Årsrapport 2014 (oversikt over tidsbruk for året m/kommentarer)
- Avregning for 2015 (økonomisk oppgjør for fjoråret, avregning av faktisk tidsbruk mot budsjettet/a-konto)

Den vedlagte årsrapporten (se vedlegg 1) viser at det for fjoråret er benyttet/fakturert totalt 950 timer. Dette er 10 timer mindre kontrollutvalgets budsjett for 2016 og inngått oppdragsavtale med Innlandet Revisjon IKS.

Årsrapport og avregning legges frem til orientering.

Innlandet Revisjon IKS

Gjøvik, 11.01.2016
J.nr./Referanse: 2016-019 BH

Til Kontrollutvalget i Nordre Land kommune
v/sekretariatet

Årsrapport 2015

Det vises til oppdragsavtalen pkt. 4.5. Innlandet Revisjon IKS skal rapportere til kontrollutvalget på samme nivå som oppdragsavtalen per 30.04., 31.08. og 31.12. Rapporten skal begrunne eventuelle vesentlige avvik mellom budsjett og prognose.

Nedenfor følger oversikt over ressursbruk i tiden 01.01-31.12.2015.

	OPPDRAGS AVTALE		FORBRUK 2015		Differanse	
	Timer	Pris	Timer	Pris	Timer	
REGNSKAPSREVISJON						
Revisjon av årsregnskapet	445	855	494	855	-49	
Attestasjoner og revisjonsuttalelser	110	855	81	855	29	
Veiledning og bistand	30	855	36	855	-6	
SUM REGNSKAPSREVISJON	585	855	611	855	-26	
BESTILTE TJENESTER						
Mindre undersøkelser	25	955			25	
Forvaltningsrevisjon	300	955	244	876	56	
Selskapskontroll		955	65	1020	-65	
SUM BESTILTE TJENESTER	325	955	309		16	
Møter i KU og KST	50	955	30	955	20	
SUM TIMER	960		950		10	

Kommentarer vedrørende regnskapsrevisjon

Det er samlet for regnskapsrevisjon ikke vesentlig avvik mellom oppdragsavtalen og medgåtte ressurser.

Det er ingen nummererte brev til oppfølging.

Hovedkontor:
Postadr.: Postboks 988
2626 Lillehammer
Tlf 61289080
E-post: postmottak@irev.no

Avdeling Gjøvik:
Studievegen 7
2815 Gjøvik
Tlf. 61130350 Faks 61130360

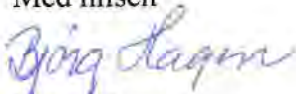
Firma:
www.irev.no
Besøksadresse:
Kirkeg. 76, 2609 Lillehammer
Org. nr. 987769386MVA
Bank 16041146927

Kommentarer vedrørende forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

Prosjekt	Forbruk hele 2015			Sum over alle år. Totalt forbruk/ prognose inkl foranalyser (Prisnivå 2015)			Kommentar
	Kroner	Timer	Pris	Kroner	Timer	Pris	
10251 SK VOKKS AS	47323	47	1018	150000	157	955	Prosjektet gjennomføres i løpet av høsten 2015 / vinteren 2016. Kostnaden er anslått til 150.000 kroner i prosjektplanen.
10261 Oppfølging revisjonsrapport innkjøp	213634	244	876	252896	291	870	Prosjektet er avsluttet og rapportert for KU i juni. Ressursbruken ble anslått til 230 timer ekskl. foranalyse-/prosjektplan (47 timer). Faktisk forbruk tilsvarer omtrent anslaget.
10255 Felles eierpolitikk GLT	18468	18	1025	78265	79	991	Prosjektet er avsluttet og rapport er behandlet av alle kontrollutvalgene i vinter/vår. Ressursbruken ble anslått til 500 timer, derav 99 timer for Nordre Land. Faktisk ressursbruk ble 380 timer, derav 79 timer for Nordre Land
Totalt	279425	308	906	481161	527	913	

Ramme til FR 2015	286500	300	955
--------------------------	---------------	------------	------------

Med hilsen

Bjørg Hagen
Daglig leder

Innlandet Revisjon IKS

Lillehammer, 11.01.16

J.nr./Referanse: 2016-032/BH

Til Nordre Land kommune
v/Kontrollutvalget

Avregning av total ressursbruk for revisjon 2015

Selskapsavtalen for Innlandet Revisjon IKS fastsetter prinsipp for prising og fakturering. I avtalens § 5 heter det følgende:

"Selskapet skal fakturere sine tjenester ut i fra reelt medgått ressursbruk på det enkelte oppdrag. Regnskapsrevisjon (inkl. attestasjoner/bekreftelser), forvaltningsrevisjon og veiledningstjenester m.v. skal forhåndsavtales med den enkelte deltaker i en oppdragsavtale. Selskapet skal alltid operere med en timesats som gjør at selskapet over tid ikke er egnet til å gå med overskudd (selvkostprinsipp)."

Selskapets representantskap har fastsatt timepriser for 2015 til:

Regnskapsrevisjon,	kr 855
Forvaltningsrevisjon, revisor	kr 855
Forvaltningsrevisjon, oppdragsansvarlig	kr 1.025

Oppdragsavtalen med kommunene og fylkeskommunen regulerer tidspunkt og måte for avregning. Avregningen skal spesifiseres for utførte tjenester iht. faktisk tidsforbruk og eventuelle tillegg for kjøpte tjenester.

Avregningen for kommunen viser følgende tidsforbruk, timepriser og revisjonskostnader i 2015:

	Timer	Timepris	Sum
Regnskapsrevisjon	494 timer	855	422370
Attestasjon, overformynderi og veiledning	117 timer	855	100035
Forvaltningsrevisjon	244 timer	876	213744
Selskapskontroll	65 timer	1020	66300
Bestilte undersøkelser	0 timer		0
Møter	30 timer	955	28650
Sum	950 timer		831099

Hovedkontor:
Postadr.: Serviceboks
2626 Lillehammer
Tlf 61289080 E-post: postmottak@irev

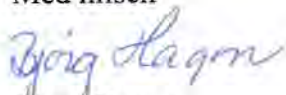
Avdeling Gjøvik:
Studieveien 7
2815 Gjøvik
Tlf. 61130350 Faks 61130360

Firma:
www.irev.no
Besøksadresse: Kirkeg. 76
2609 Lillehammer
Org. nr. 987769386MVA
Bank 16041146927

Betalt à konto gjennom året	858300
Kostnader til revisjon i 2015	831099
<hr/>	
Differanse	27201

For mye betalt vil bli trukket fra på à kontobeløpet for andre tertial 2016.

Med hilsen

Bjørg Hagen
Daglig leder

Kopi til: Rådmannen

Nordre Land kommune**FORVALTNINGSREVISJON: PRESENTASJON AV FAGOMRÅDET**

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	25.01.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

(ingen)

FORSLAG TIL VEDTAK:

Innlandet Revisjon IKS sin presentasjon av fagområdet forvaltningsrevisjon og revisjonens kompetanse på området tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Saken er en innledning til kontrollutvalgets oppgave med å lage en plan for forvaltningsrevisjon, basert på en overordnet analyse. Saken skal forsøke å besvare spørsmålet «Hva er forvaltningsrevisjon?» og bidra til forståelse og innspill til senere diskusjoner om prioritering av områder for kontroll.

Nedenfor er klippet inn informasjon på hjemmesiden til Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) om forvaltningsrevisjon:

Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon er en særegen form for revisjon av offentlig virksomhet som i [kommuneloven § 77](#) nr. 4 blir definert som *systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger*.

Hvile typer undersøkelser som kan falle inn under forvaltningsrevisjon er nærmere spesifisert i

forskrift om revisjon [§ 7](#):

§ 7. Forvaltningsrevisjonens innhold

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger. Herunder om

- a) forvaltningen bruker ressurser til å løse oppgaver som samsvarer med kommunestyrets vedtak og forutsetninger,*
 - b) forvaltningens ressursbruk og virkemidler er effektive i forhold til målene som er satt på området,*
 - c) regelverket etterleves,*
 - d) forvaltningens styringsverktøy og virkemidler er hensiktsmessige,*
 - e) beslutningsgrunnlaget fra administrasjonen til de politiske organer samsvarer med offentlige utredningskrav,*
 - f) resultatene i tjenesteproduksjonen er i tråd med kommunestyret eller fylkestingets forutsetninger og/eller om resultatene for virksomheten er nådd.*
- Gjennomføring og rapportering av forvaltningsrevisjon skal skje i henhold til god kommunal revisjonsskikk og etablerte og anerkjente standarder på området, og det skal etableres revisjonskriterier for det enkelte prosjekt.*

Bestemmelsene viser at forvaltningsrevisjon spenner over mange ulike typer undersøkelser i tillegg til vurderinger av økonomi, produktivitet og måloppnåelse. Det kan være aktuelt med vurderinger av vedtaksoppfølging, overholdelse av regelverket, styringsverktøy og kvaliteten på saksutredningene til de folkevalgte organene. Enkelt sagt ønsker man gjennom forvaltningsrevisjon å få svar på to kjernespoørsmål:

- *Gjør man tingene riktig?*
- *Gjør man de riktige tingene?*

Det er lovgivers intensjon at denne typen undersøkelser skal gi de folkevalgte i kommunen informasjon om administrasjonens oppfølging og resultatene av vedtak i kommunestyret. Forvaltningsrevisjon er på den måten ment å fungere som en kontrollmekanisme mellom kommunestyret og administrasjonen, og i tillegg ha effekter knyttet til læring.

I forskrift om kontrollutvalg § 4 blir det presisert at kontrollutvalget ikke skal overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens folkevalgte organer. Kontrollorganene skal altså kontrollere midlene og måloppnåelsen, men ikke vurdere innholdet i de vedtatte målene for den kommunale virksomheten. Revisor må legge vekt på å arbeide balansert i forhold til politisk sensitive områder.

Gjennomføring av forvaltningsrevisjonsprosjekter

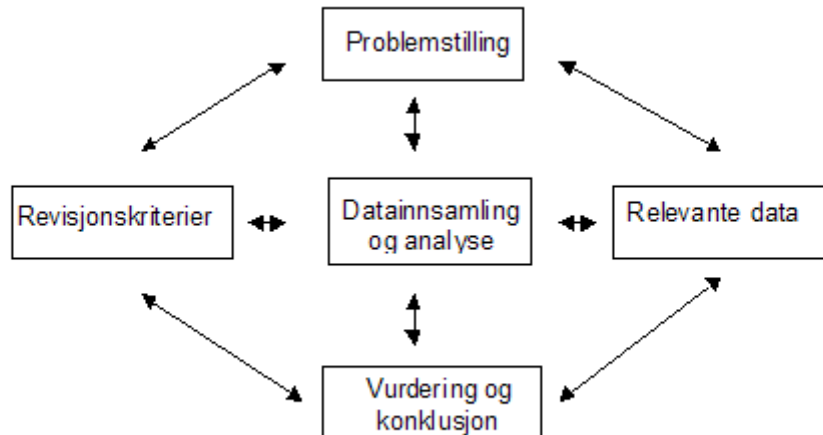
Det er et krav at forvaltningsrevisjon gjennomføres i henhold til god kommunal revisjonsskikk og etablerte og anerkjente standarder på området. En slik standard er RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon som er fastsatt av styret i Norges Kommunerevisorforbund. Den bygger på internasjonalt anerkjente standarder og prinsipper vedtatt av International Organization of Supreme Audit Institutions ([INTOSAI](#)) og The Institute of Internal Auditors ([IIA](#)). Standarden gir veiledning i hvordan en forvaltningsrevisjon kan planlegges, gjennomføres og rapporteres. NKRF har med utgangspunkt i standarden utarbeidet en egen [veileder](#) i forvaltningsrevisjon.

Kommuneloven med forskrifter pålegger kontrollutvalget ansvaret for å påse at det årlig utføres forvaltningsrevisjon av den kommunale virksomheten. Men også kommunestyret har et ansvar for at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon i kommunen bl.a. ved å stille de nødvendige budsjettmidler

til rådighet for kontrollutvalget.

Valg av prosjekter skal gjøres med utgangspunkt i en plan for forvaltningsrevisjon. Planen, som skal vedtas av kommunestyret, bygger på en overordnet analyse av kommunens virksomhet basert på risiko- og vesentlighetsvurderinger. NKRF har utarbeidet en egen [veileder](#) for gjennomføring av overordnet analyse.

Den framgangsmåten som følges ved gjennomføring av forvaltningsrevisjonsprosjekter, kan illustreres av følgende modell:

Figur 1: Dynamisk modell for gjennomføring av forvaltningsrevisjon

Problemstillingene som skal belyses i en forvaltningsrevisjon, må ta utgangspunkt i kontrollutvalgets bestilling og formål med undersøkelsen. Til problemstillingene må det deretter utledes revisjonskriterier som uttrykker relevante normer eller standarder på det aktuelle området, det vil si hvilke krav eller forventninger som kan stilles på et område eller til en tjeneste. Revisjonskriteriene utgjør således den målestokken som virksomheten blir vurdert opp mot. Etter at revisjonskriterier er utledet, er neste skritt å samle inn relevante data som belyser forvaltningens praksis på området. Dette må skje på en metodisk forsvarlig måte, og det er viktig at revisors vurderinger bygger på relevante data i et tilstrekkelig omfang. Revisor har da et grunnlag for å vurdere om virksomhetens oppgaveutførelse er i samsvar med revisjonskriteriene. Revisors vurdering munner til sist ut i en konklusjon. Konklusjonen avgjør om det er grunnlag for å gi anbefalinger til forbedringer.

Revisor redegjør for den utførte forvaltningsrevisjonen i en rapport som legges fram for kontrollutvalget etter at administrasjonssjefen har fått gitt sitt syn på de forhold som er omtalt. Etter behandlingen i kontrollutvalget oversendes rapporten vanligvis til kommunestyret.

Metoder

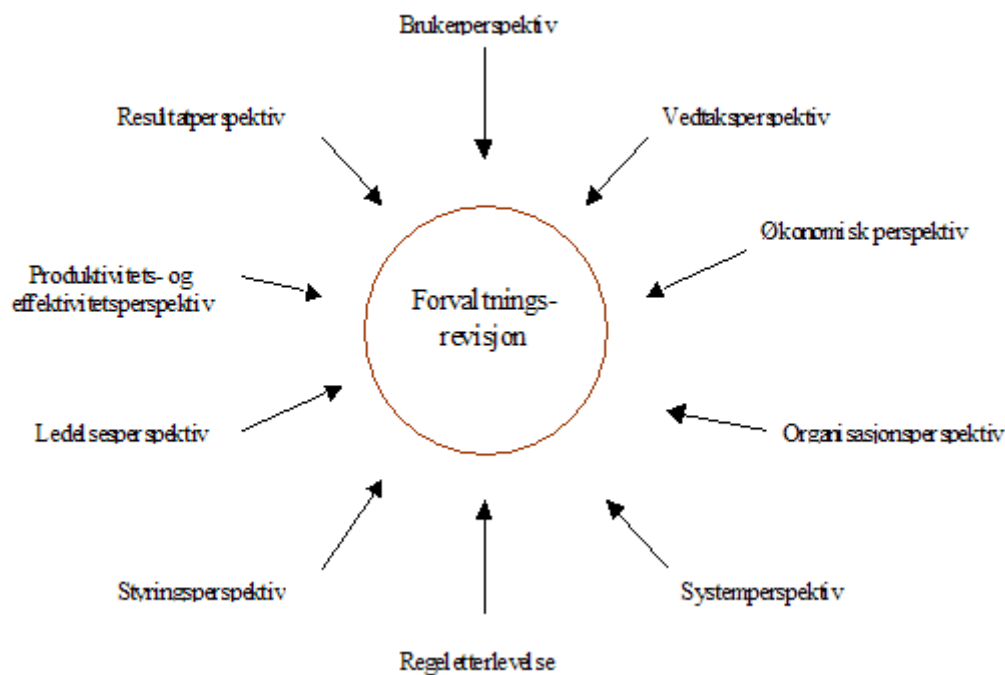
Ulike tema, formål og problemstillinger krever forskjellige tilnærminger og bruk av metoder. Forvaltningsrevisjon kan spenne fra enkle undersøkelser som oppfølging av vedtak, til effektanalyser eller juridiske vurderinger. Revisor vil ofte bli stilt overfor krav om å beherske ulike vitenskapelige metoder, analyse- og revisjonsteknikker.

Tabellen under viser en oversikt over de mest anvendte datakildene og metodene.

Tabell 1: Oversikt over vanlige datakilder og metoder i forvaltningsrevisjon

Datakilde	Metoder	Metoder
	Kvalitative	Kvantitative
Regnskap		Regnskapsanalyse
Dokumenter	Innholdsanalyse	
Respondenter	Samtaleintervju	Spørreskjema
Aktører	Deltakende observasjon	Strukturert observasjon

I forvaltningsrevisjon kan flere forskjellige perspektiver danne grunnlaget for innholdet i en og samme undersøkelse, og det kan være grunnlag for å se flere perspektiver i sammenheng i den enkelte undersøkelse, avhengig av kontrollutvalgets bestilling og intensjon med undersøkelsen.

Figur 2: Ulike perspektiver i forvaltningsrevisjon

En undersøkelse om økonomistyring i en kommune kan ha følgende perspektiver:

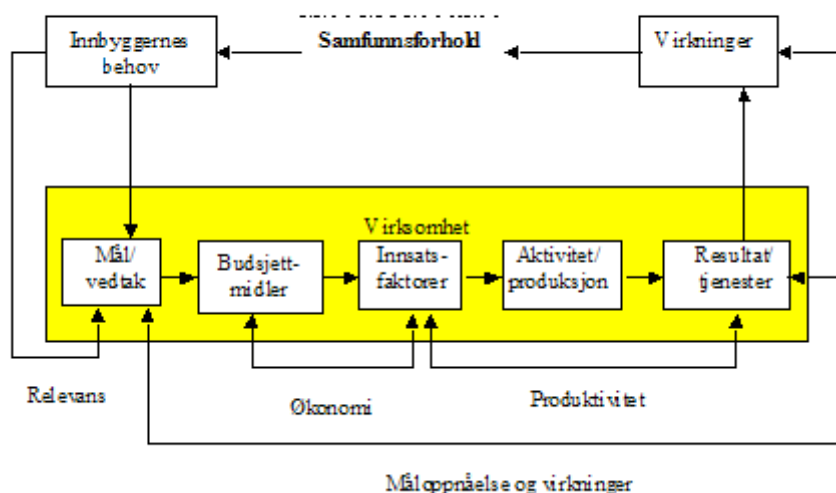
- økonomisk perspektiv,
- organisasjonsperspektiv,
- vedtaksperspektiv,
- systemperspektiv,
- regeletterlevelse,
- styringsperspektiv,
- ledelsesperspektiv.

En undersøkelse om kvalitet i en kommunes sykehjem kan ha følgende perspektiver:

- brukerperspektiv,
- vedtaksperspektiv,
- regeletterlevelse,
- resultatperspektiv.

Økonomi, produktivitet og måloppnåelse og virkninger

Som nevnt innledningsvis definerer kommuneloven forvaltningsrevisjon som vurdering av økonomi, produktivitet og måloppnåelse og virkninger. Hva som ligger i disse begrepene kan illustreres av følgende effektkjedemodell for den kommunale virksomheten:

Figur 3: Modell som viser effektkjeden for den kommunale virksomheten

Utgangspunktet for modellen er boksen øverst til venstre som illustrerer at innbyggerne har ulike behov (boks 1) som vi i vår samfunnsordning har valgt å la kommunene dekke gjennom sin tjenesteyting. Hvilke tjenester kommunen skal yte overfor sine innbyggere, følger dels av lover og regler og dels av kommunestyrets egne vedtak, og disse danner målene for den kommunale virksomheten (boks 2). For å realisere målene må kommunestyret bevilge budsjettmidler (boks 3) til anskaffelse av innsatsfaktorer som arbeidskraft, bygninger, teknologi m.m. (boks 4). Innsatsfaktorene settes inn i en produksjonsprosess (boks 5) som resulterer i ulike kommunale tjenester (boks 6) som antas å ha direkte virkninger for innbyggerne i form av dekning av deres behov og økt velferd (boks 7). Det gule feltet representerer de elementene som faller innenfor kommunens virksomhet.

Modellen fanger inn de sentrale begrepene økonomi, produktivitet og måloppnåelse og virkninger. Begrepet økonomi har fokus rettet mot tilgang og forbruk av innsatsfaktorer. Her ønsker man å få svar på om innsatsfaktorene bringes til veie på den mest økonomiske måten. Det vil si om det er anvendt:

- riktige produksjonsfaktorer,
- i riktig mengde,
- med riktig kvalitet,
- til riktig pris,
- på rett sted,
- til riktig tid,
- riktig sammensetning av produksjonsfaktorene ut fra prisrelasjonen mellom dem.

Produktivitetsanalysen vurderer forbruket av ressurser/produksjonsfaktorer (input) opp mot resultatet av produksjonen (output) i form av varer og tjenester og andre resultater. Med output menes antallet produkter i form av tjenester, varer, behandlede saker eller lignende som framstilles.

Produktivitetsanalyser bygger på økonomiske og statistiske analyser og forutsetter en sammenligning med sammenlignbare virksomheters nøkkeltall for input og output eller med sammenligning med egen virksomhet over tid.

Ved å fokusere på resultatet av tjensteproduksjonen kan vi undersøke måloppnåelse. Med det menes en vurdering av om kommunens produksjon av varer og tjenester oppfyller kommunestyrets målsettinger for den kommunale virksomheten.

Når vi skal vurdere virkninger, beveger vi oss utenfor den kommunale organisasjonen. Her kan det være aktuelt å vurdere:

- I hvilken grad tilfredsstillter den kommunale virksomheten innbyggernes behov?
- Hva er de samfunnsmessige virkningene av kommunens virksomhet?

Helt til venstre i figuren er det også tatt med en pil mellom innbyggernes behov og kommunestyrets mål og vedtak. Her er begrepet relevans trukket inn. Med relevans menes en vurdering av i hvilken grad kommunens mål er relevante i forhold til å dekke innbyggernes behov. Men en slik vurdering ville berøre politiske prioriteringer som jo faller utenfor forvaltningsrevisjonens område. Det som likevel kan være aktuelt å trekke inn i en forvaltningsrevisjon, er å peke på konsekvensene av de politiske prioriteringene for på den måten å frambringe et bedre beslutningsgrunnlag for de folkevalgte.

Hva er forvaltningsrevisjon?

Kontrollutvalgene i Gjøvik, Toten, Land og
Hadeland januar 2016

Hvorfor forvaltningsrevisjon?

«Forvaltningsrevisjon er et verktøy som kommunestyret og kontrollutvalget kan bruke for å sikre at kommunen drives på en måte som ivaretar innbyggernes behov og rettigheter best mulig»

(Kontrollutvalgsboken 2. utgave 2015)

Lov og forskrift

§ 77.4 definerer forvaltningsrevisjon som «*systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger*».

Nærmere om forvaltningsrevisjonens innhold (rev.forskrift § 7)

- a) Vedtaksoppfølging
- b) Effektivitet og måloppnåelse
- c) Regelverksetterlevelse
- d) Styringsverktøyenes hensiktsmessighet,
- e) Administrasjonens utredninger/saksbehandling
- f) Resultatene i tjenesteproduksjonen

Kjennetegn ved forvaltningsrevisjon

- En del av kommunens egenkontroll
- Med utgangspunkt i kommunestyrets vedtak og forutsetninger
- Som gjelder økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger
- Krav om systematiske vurderinger som baseres på revisjonskriterier
- Skal bidra til forbedring og læring i kommunene

Bestillingsprosessen

Plan

- Utgangspunkt for bestillingsprosessen er ofte plan for forvaltningsrevisjon der temaer er prioritert ut fra en risiko/vesentlighetsvurdering (overordnet analyse).

Foranalyse/prosjektplan

- Kontrollutvalget bestiller foranalyse og/eller prosjektplan med utgangspunkt i et av temaene i planen. Hensikten er å vurdere risiko/vesentlighet og gjennomførbarhet og evt foreslå hvordan et prosjekt kan innrettes og gjennomføres.

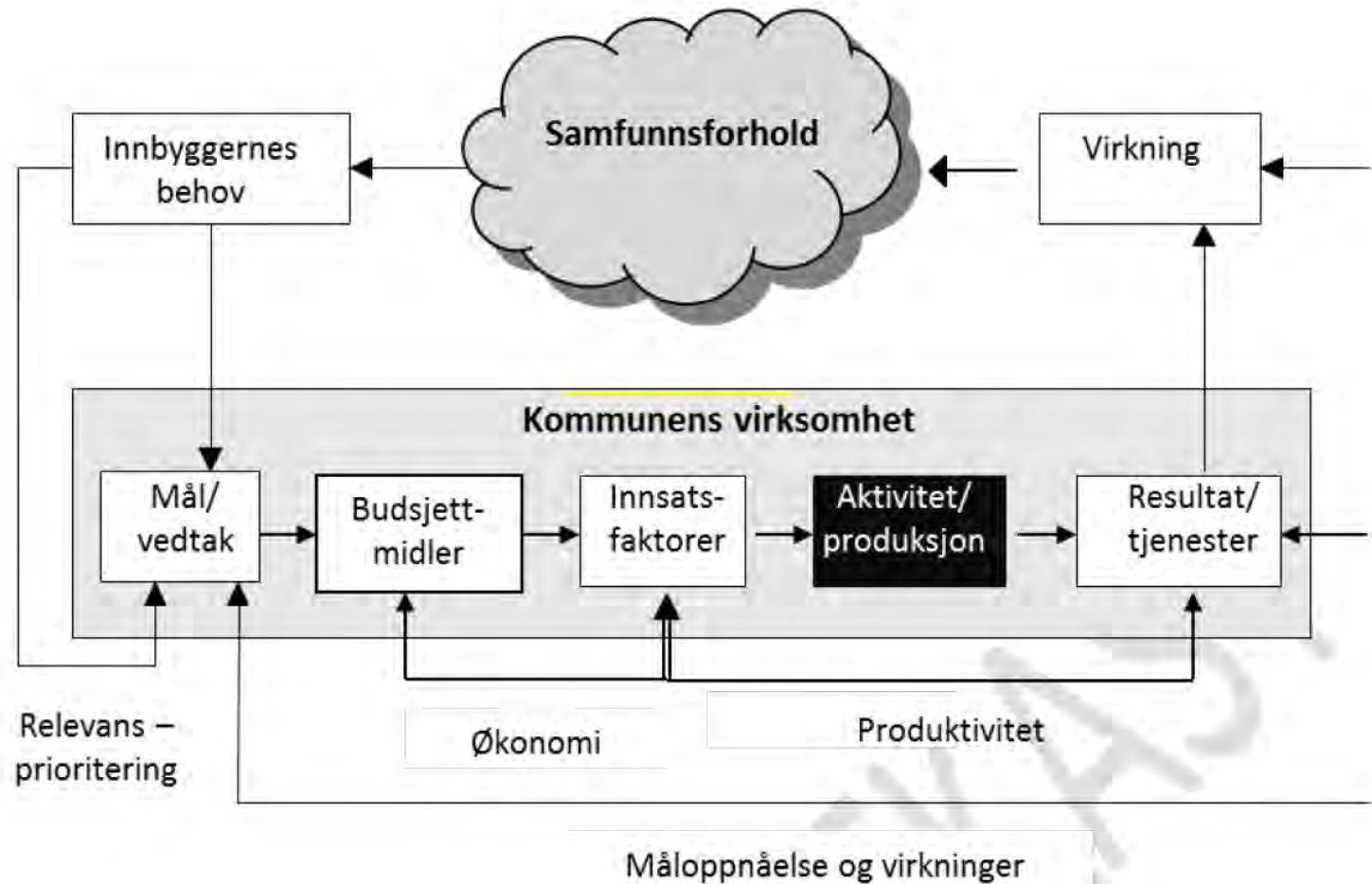
Hovedprosjekt

- Kontrollutvalget bestiller hovedprosjekt basert på foranalyse og/eller prosjektplan. Eventuelt blir det vedtatt å ikke gå videre med prosjektet.

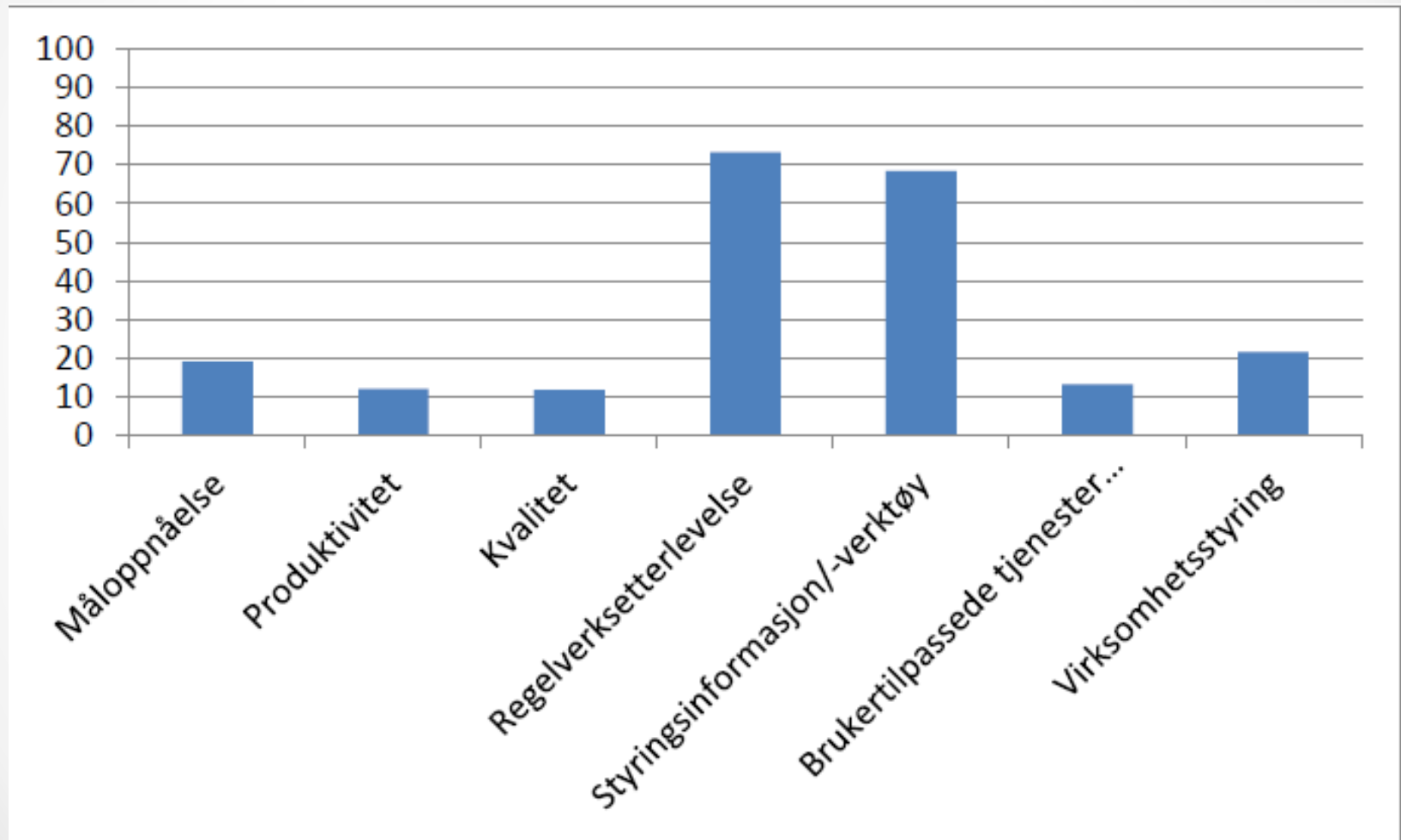
Gjennomføring

- Revisjonen gjennomfører prosjektet og rapporterer til kontrollutvalget når arbeidet er ferdig. Eventuell statusrapportering underveis.

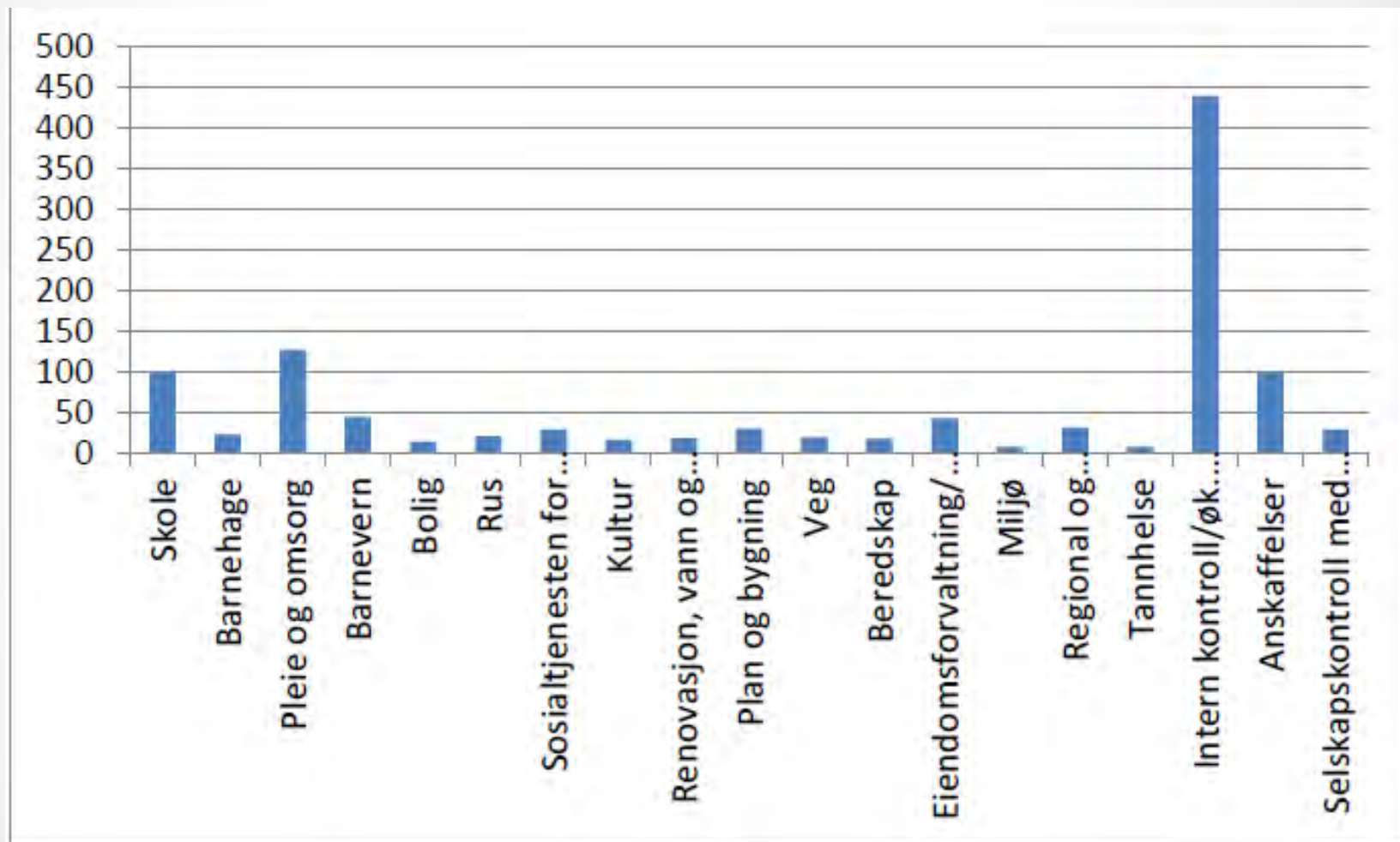
Hva kan forvaltningsrevisjon handle om?

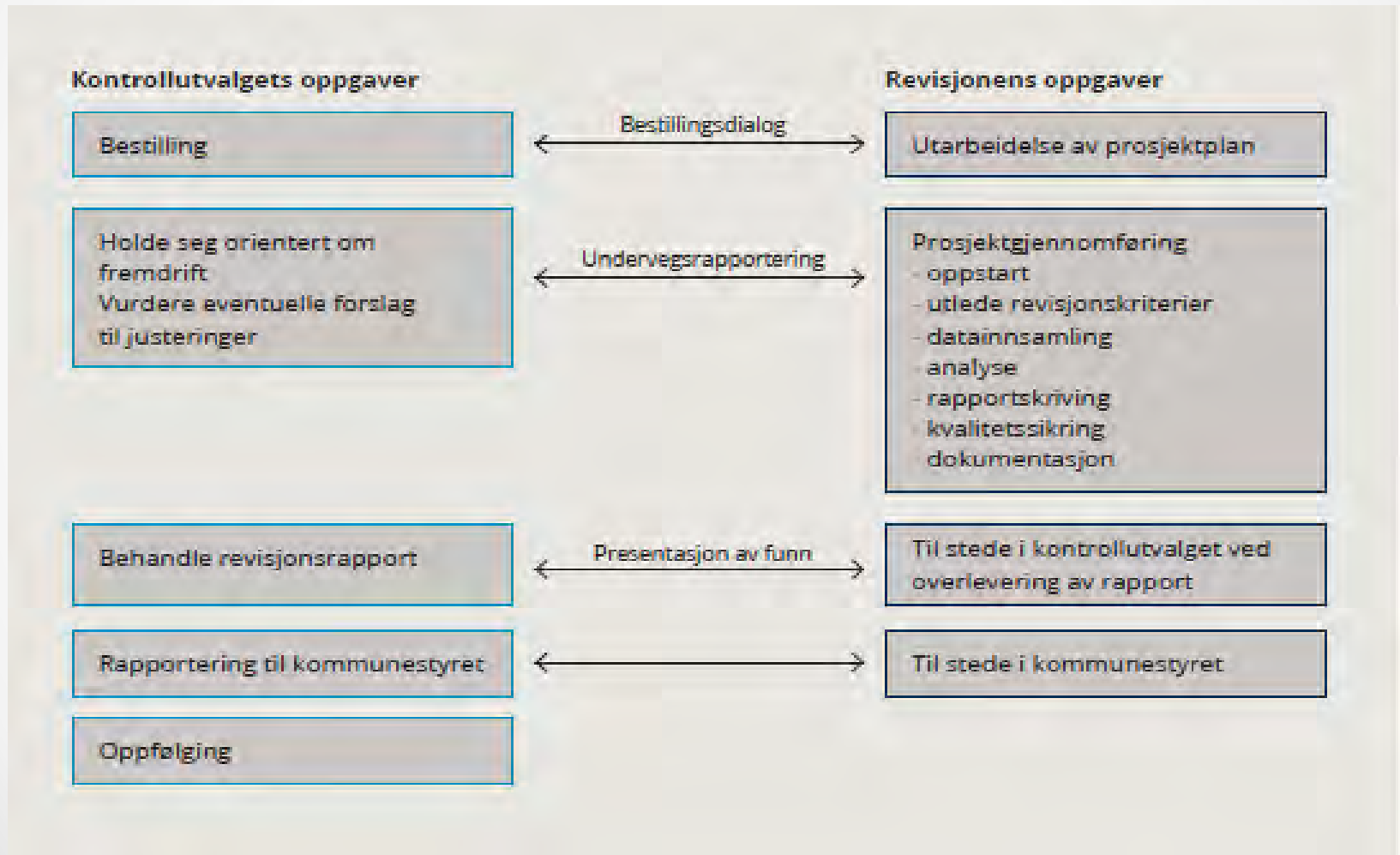
Prosentvis fordeling vurderingstemaer FR-rapporter 2012-2014 (Kilde: NKRF)

Antall FR-rapporter 2012-2014 fordelt på tjenesteområder og temaer (Kilde: NKRF)

Kontrollutvalgets og revisjonens oppgaver

Typer undersøkelser

- **Systemorientert revisjon** – undersøke kommunens egne styrings- og internkontrollsystemer.
- **Resultatorientert revisjon** – undersøke praksis, resultater, effektivitet, kvalitet, mv.
- **Hendelsesbaserte undersøkelser** – utgangspunkt i konkrete, inntrufne undersøkelser. Hva har skjedd og hvorfor? Hva gikk galt?

Krav om systematiske vurderinger

- Gjennomføring i samsvar med lov, forskrift og standarder (RSK 001)
- Bygge på anerkjente metoder
- Revisors vurdering skal basere seg på revisjonskriterier
- Sammenheng mellom problemstillinger, revisjonskriterier, data, vurderinger og konklusjoner.

Elementer i en forvaltningsrevisjon

- Problemstillinger
- Revisjonskriterier
- Metode og gjennomføring
- Vurderinger
- Konklusjoner
- Anbefalinger
- Rapport til KU

>Rød tråd!

Problemstillinger

- Det skal formuleres problemstillinger
- Problemstillinger formuleres vanligvis som spørsmål
- Problemstillingene skal bidra til å besvare kontrollutvalgets bestilling (målet/formålet med undersøkelsen)
- Revisor må vurdere om det er mulig å besvare problemstillingene

Eksempel 1

Kontraktoppfølging

- Har kommunen tilfredsstillende retningslinjer/rutiner for oppfølging av kontrakter?
- Er det inngått skriftlig kontrakt?
- Har kontraktene et innhold som gjør det mulig å følge opp anskaffelsen?
- Er kontraktbestemmelsene fulgt opp på en tilfredsstillende måte?

Eksempel 2- Meldeplikt til barnevernet

- Er terskelen for å melde til barnevernet for høy?
 - Rutiner og praksis for meldeplikten
 - Kunnskap og forståelse
- Fungerer samarbeidet mellom barnevernet og de instansene som ser barna og deres familie godt nok?

Eksempel 3 - Byggeprosjekt HVGS

- Har det vært en tilfredsstillende kvalitetssikring av byggeprosjektet gjennom de ulike faser?
- Er anbudsprosessen gjennomført i samsvar med prosedyrekravene i lov om offentlige anskaffelser og fylkeskommunens eget kvalitetssystem
- Er det lagt til rette for og gjennomført en brukermedvirkning i samsvar med fylkeskommunens intensjoner og med eksisterende regelverk på området?

Revisjonskriterienes funksjon

- Det skal etableres revisjonskriterier for det enkelte prosjekt.
- Objektiv målestokk (norm) for revisors vurderinger av tilstand eller praksis mv.
- Skal sikre at revisors vurderinger er holdbare.
- Bidrar til etterprøvbarhet ved at de viser rådmannen, kontrollutvalg og kommunestyret hva revisjonens vurderinger baserer seg på.
- **Revisjonskriteriene er det som gir forvaltningsrevisjon særpreg i forhold til andre utredninger.**

Krav til revisjonskriterier

- Revisjonskriteriene skal være relevante, gyldige, autoritative og konkrete.
- Kan hentes fra mange kilder
 - lover, forskrifter, forarbeider, rettspraksis,
 - kommunestyrevedtak,
 - veiledere
 - anerkjent teori, faglige standarder,
 - administrative retningslinjer,

Eksempel 1 - Kontraktsoppfølging

- Kommunelovens § 23.2 om rådmannens ansvar for betryggende kontroll
- Lov og forskrift om offentlige anskaffelser – at det skal foreligge kontrakter.
- Veileder for kontraktsoppfølging fra Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI)
- Kommunens økonomireglement

Eksempel 1 - Kontraktoppfølging

Utledda kriterier:

- Rådmannen bør ha etablert forpliktende internkontrollrutiner for kontraktoppfølging og fakturahåndtering som bør omfatte følgende kontroller:..
- Det skal foreligge skriftlige, underskrevne kontraktdokumenter.
- Kontraktene må minimum inneholde opplysninger om...

Eksempel 2 – Meldeplikt til barnevernet

Med utgangspunkt i Kommunelovens § 23.2, lovregler vedr meldeplikt, veileder fra departementet mv. utledet vi følgende revisjonskriterier:

- Det bør være utarbeidet skriftlige rutiner/prosedyrer for hvordan meldeplikten skal håndteres
- Rutinene bør være kjent og praktisert
- Ledelsen..må sikre at ansatte som arbeider med barn og unge har kunnskap om lovverket som regulerer deres meldeplikt til barnevernet.
- Det bør være etablert et systematisk samarbeid mellom barnevernet og de instansene som ser barna og deres familier.

Eksempel 3 – Byggeprosjekt HVGS

Kriterier problemstilling 1:

- Byggeprosjekter skal gjennomføres innenfor de rammer og fullmakter som fylkestinget har gitt når det gjelder framdrift, økonomi og kvalitet.
- Byggeprosjektet HVGS skal organiseres og styres i samsvar med «byggeprosessen av 2004».
- Gjennomføringen av byggeprosjekter skal baseres på godkjente prosedyrer og maler i henhold til fylkeskommunens kvalitetssystem.

Krav til revisors gjennomføring

- **Standard for forvaltningsrevisjon (RSK001)**
 - Data i tilstrekkelig omfang
 - Relevante data i forhold til problemstilling
 - Pålitelige data
 - Verifisering og dokumentasjon av datainnhenting
 - Revisjonsdialogen
 - Oppstart
 - Høring
- **Samfunnsvitenskapelig metode**
 - Kvalitativ og kvantitativ

Vanlige metoder for datainnhenting og analyse

- Møter og intervjuer
- Spørreundersøkelse
- Dokumentanalyse
 - Bearbeiding av regnskapsinformasjon
 - Analyse av statistisk materiale
 - Analyse av data fra kommunens systemer (Geric, GSI)
 - Sakspapirer, vedtak, møtereferater, korrespondanse, utredninger, notater, avtaledokumenter etc.
- Gjerne flere metoder i samme undersøkelse.
- Ikke vanlig – Observasjon!

Eksempel 1 - Kontraktsoppfølging

- Regnskapsanalyse som utgangspunkt for å plukke ut et utvalg anskaffelser for nærmere undersøkelser.
- Dokumentanalyse av kontrakter.
- Intervjuer der vi etterspurte dokumentasjon av kontraktsoppfølgingen.

Eksempel 2 – Meldinger til barnevernet

- Intervjuer med ledere og enkelte ansatte
- Quest-back til alle styrerne i barnehagene og alle ansatte i et utvalg barnehager.
- Innhenting av rutiner mv

Eksempel 3 – Byggeprosjekt HVGS

- Omfattende dokumentgjennomgang.
- Intervjuer med representanter for brukerne
- Møter med prosjektledelsen
- De som er intervjuet har fått referater til gjennomsyn og kommentarer.
- Underveis har det vært sendt ut utkast til «faktakapitler» til gjennomlesing og kommentarer.
- Utkast sendt fylkesrådmannen til uttalelse.
- Avsluttende møte med fagenhet Eiendom.

Vurderinger, konklusjoner og anbefalinger

- Revisor vurderer om tilstand, praksis mv er i samsvar med revisjonskriteriene
- Vurderingene skal være objektive og logiske og ikke gå lenger enn det datamaterialet gir grunn til.
- Revisor konkluderer på problemstillingene.
- Vesentlige avvik fra kriteriene skal fremgå i konklusjonene.
- Revisor kan gi anbefalinger
 - Skal ikke utformes som pålegg til administrasjonen
 - Ikke være for detaljerte
 - Baseres på vurderinger og konklusjoner

Revisors roller (idealtyper)

Eksempel 1 - Kontraktsoppfølging

- Manglende retningslinjer/rutiner for oppfølging av kontakter.
- Mangel på kontrakter.
- Der det var kontrakter var oppfølgingen i hovedsak tilfredsstillende.

Anbefalinger om å lage retningslinjer og rutiner.

Rådmannen redegjorde i høringsuttalelsen om hvilke tiltak som var på gang..

Eksempel 2 – Meldinger til barnevern

Anbefalinger (utvalg):

- Det er utarbeidet rutiner for samarbeid mellom helsestasjonstjenester og barnevernet, men rutinene samsvarer ikke med praksis. Rutinene bør endres.
- Det bør vurderes om en skal iverksette systematiske tverrfaglige treffpunkt mellom barnevernet og barnehagene og mellom NAV og barnevernet.
- Det anbefales at enheter som ikke har skriftlige rutiner eller andre konkrete prosedyrer for hvordan meldeplikten til barnevernet skal håndteres utarbeider slike. Dette kan f.eks. gjøres i sammenheng med en gjennomgang av internkontrollsystemet.
- Lederne for de ulike enhetene bør gjennomføre tiltak for å sikre at alle ansatte er kjent med lov og regelverk omkring opplysningsplikten til barnevernet.
- Revisjonen anbefaler at alle ansatte i NAV, ved helsestasjonstjenester og i barnehagene gjør seg kjent med og bruker standard meldeskjema ved meldinger til barnevernet.

Eksempel 2– Meldinger til barnevernet

Oppland Arbeiderblad - Inn... x Current

Google Mer >> Fil Rediger Vis Favoritter Verktøy Hjelp

NKRF - Norges Kommune... Foreslåtte områder Web Slice-galleri Facebook NRK - nyheter, tv og radio...

NYHETER

Innlandet Revisjon: - Anbefaler Gjøvik kommune å utarbeide skriftlige rutiner

03. mars 2014, kl. 04:00

DEL Nav, helsestasjonen og barnehagene enten mangler eller har for dårlige rutiner for hvordan de skal gå fram når de er bekymret for et barn.

Innlandet Revisjon har avdekket at det ikke er utarbeidet egne skriftlige rutiner i Nav eller ved helsestasjonen for å ta opp barns situasjon eller melde til barnevernet.

I noen barnehager er det rutiner, men det var ingen felles rutiner. Barnehagesjefen satte imidlertid i gang et arbeid i høst for å få på plass interne rutiner som skal gjelde alle barnehagene.

Fabrikkgodkjente merkeverksteder:

Møller Bil Gjøvik
Regun 10, 2815 Gjøvik, Tlf. 94 03 37 70
www.mollerbil.no

TOPPAUTO
Strandgt. 16, 2815 Gjøvik, Tlf. 61 63 31 00
www.toppauto.no

BILIA
Bekkeveien 1A, 2827 Hårdestad, Tlf. 08553
www.bilia.no

ANNONSE

100 %

NO 13:07 15.01.2016

Eksempel 3 – Byggeprosjekt HVGS

Anbefalinger (utvalg):

- Fylkeskommunens kvalitetssystem bør benyttes i alle byggesaker. For å få full nytteverdi av systemet bør styringsgruppa følge opp prosjektlederens anvendelse av systemet på et overordnet nivå gjennom prosjektperioden.
- Anbudsprosessen bør kvalitetssikres slik at forskriftens krav til gjennomsiktighet og etterprøvbarhet overholdes. Dette gjelder konkret krav til anskaffelsesprotokoll og føring av referater fra forhandlingsmøter. Revisjonen anser at fylkeskommunens innkjøpshåndbok er et godt verktøy som bør benyttes aktivt også i forbindelse med investeringsprosjekter. Dette vil også sikre at formelle krav til frister og liknende blir ivaretatt.

Eksempel – Byggeprosjekt HVGS

http://epi.oppland.org/Politikk/Fylkestinget/Nyheter-fra-Fylkestinget/Hadeland2/

15.01.16: Endrer dokumenter i... Hadeland under lupen - Op... Current

Google Søker Mer >> +1 Fil Rediger Vis Favoritter Verktøy Hjelp

NKRF - Norges Kommune... Foreslåtte områder Web Slice-galleri Facebook NRK - nyheter, tv og radio...

Fylkestinget

Fylkestinget er fylkeskommunens høyeste organ, og ledes av fylkesordføreren. Fylkestinget består av 37 valgte representanter. Arbeiderpartiet (17), Senterpartiet (5), SV (2) og Kristelig Folkeparti (1) sitter med makta, mens Høyre (7), Fremskrittspartiet (3) og Venstre (2) utgjør mindretallet.

[Fylkesordfører Gro Lundby \(Ap\)](#)

Medlemmer i fylkestinget

Nyheter fra fylkestinget

Møter i fylkestinget 2014

Møter i fylkestinget 2013

Bilder av fylkestinget 2011-2015

Reglement for godtgjørelser til folkevalgte

Reglement for fylkestinget

Hadeland under lupen

Kontrollutvalget i Oppland fylkeskommune har flere ting å utsette på byggeprosessen ved Hadeland videregående skole.

Kontrollutvalget i Oppland fylkeskommune vedtok i februar 2013 å gjennomføre et forvaltningsrevisjonsprosjekt innen temaet «Evaluering av byggeprosessen ved Hadeland videregående skole». Innlandet Revisjon IKS hadde i forkant utarbeidet en foranalyse på temaet.

- Det har ikke vært en forvaltningssak på et så stort byggeprosjekt i fylkeskommunen før, derfor har det vært et interessant og viktig arbeid. Det har totalt sett vært en god kostnadsstyring av prosjektet. Men administrasjonen sitt eget kvalitetssystem er ikke fulgt godt nok opp. Det mener vi er en alvorlig feil. Vi er heller ikke fornøyd med prosjektledelsen fordi de ikke fulgte egne retningslinjer og eget kvalitetssystem fullt ut. Styringsgruppa fulgte heller ikke opp at prosjektledelsen gjorde sitt arbeid, sa leder Harald Westby.

Videregående opplæring er en stor del av fylkeskommunens lovpålagte oppgaver. Det er dermed et område som beslaglegger store ressurser som det er viktig å påse at blir brukt riktig.

Flere av politikerne mener rapporten er alvorlig. Jørund Ødegård Lunde (H) mener de ansvarlige bak prosjektet ikke har gjort jobben sin.

- Slik kan vi ikke ha det. Har vi kompetanse nok? Vi har tillitt til at fylkesrådmannen ordner opp i dette. Vi må ha økt kompetanse i alle ledd skal vi håndtere slike store byggeprosjekter, sa hun.

De viktigste anbefalingene er allerede gjennomført. Fylkestinget tar rapporten til orientering.

- Vi har tre store utbyggingsprosjekter av våre videregående skoler. Så vi må ta med oss lærdommen fra dette arbeidet, sa Anne Lise Fredlund (Sv).

Hadeland videregående skole er en sammenslåing av tidligere Brandbu, Gran og Roa videregående skoler. Den nye skolen ble tatt i bruk til skoleåret 2012/2013. Formålet med denne undersøkelsen var å vurdere om fylkeskommunen sørget for en tilfredsstillende organisering, styring, oppfølging og kvalitetssikring av de ulike fasene i byggeprosjektet. I tillegg beskrives selve prosessen.

Hva mener du?

Legg inn kommentar

http://epi.oppland.org/Politikk/Fylkestinget/Reglement-for-godtgjoerelser-til-folkevalgte/ 125 %

NO 12:56 15.01.2016

Rapportering og behandling i kontrollutvalg og kommunestyre

- Revisjonsrapport legges fram for kontrollutvalget med rådmannens uttalelse som vedlegg
- Kontrollutvalget lager innstilling til kommunestyret
- Rapporten behandles i kommunestyret
- Kommunestyret pålegger evt rådmannen å rette seg etter anbefalingene
- Følges opp av kontrollutvalget på et senere tidspunkt.

Kvalitet i forvaltningsrevisjon

- Kvalitet i henhold til krav i lov, forskrift og standard for forvaltningsrevisjon.
- Opplevd kvalitet og nytteverdi
 - Kontrollutvalget
 - Kommunestyret
 - Revidert enhet
- Oppleves vurderinger og konklusjoner som troverdige ?
- Er det interessant?

Kvalitetssikring og –kontroll i IREV

- Kompetanse og kompetanseutvikling
- Krav til uavhengighet
- Dialog med revidert enhet og KU
- Internt system for kvalitetssikring og -kontroll
- Kvalitetskontroll i regi av Norges kommunerevisorforbund.

Nordre Land kommune**KOSTRA (KOMMUNE-STAT-RAPPORTERING):
ORIENTERING OM SYSTEMET OG PRAKTISK BRUK**

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	25.01.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:
(ingen)

FORSLAG TIL VEDTAK:

Revisors presentasjon av KOSTRA-systemet og hovedtrekkene i kommunens bruk av tallmaterialet tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Bakgrunnen for saken er bestilling til Innlandet Revisjon IKS i forrige møte om en presentasjon av systemet for KOSTRA-rapportering, jf. vedtak i saken «Forberedelse til rullering av plan for forvaltningsrevisjon.....».

KOSTRA er en viktig kilde til informasjon i kontrollutvalgets arbeid med overordnet analyse av kommunen, og er en av flere kilder som kan benyttes i kontrollutvalgets arbeid med overordnet analyse av kommunen, dvs. grunnlaget for utarbeidelse av plan for forvaltningsrevisjon.

Nedenfor følger en kort informasjon om hovedtrekkene i KOSTRA-systemet:

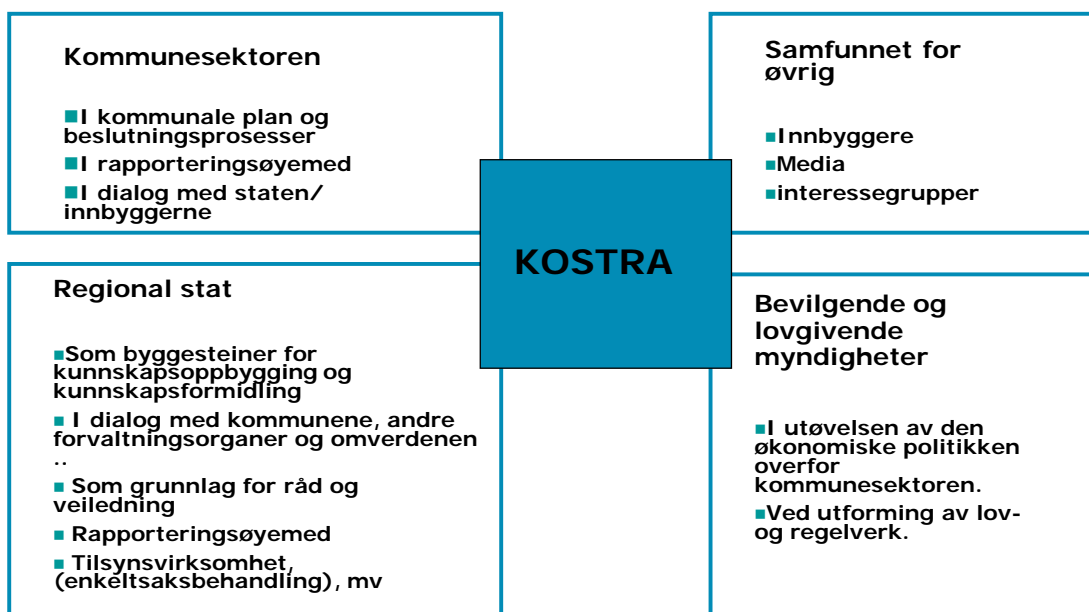
- KOSTRA er en forkortelse for KOrmmuneSTatRApportering og omfatter altså rapporteringen fra kommunene til Staten. KOSTRA inneholder tjenestedata og økonomidata for alle kommunens fagområder og er en omfattende kilde til kunnskap om kommunenes virksomhet. Kommunal og regionaldepartementet beskriver det som "et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og

fylkeskommunal virksomhet."

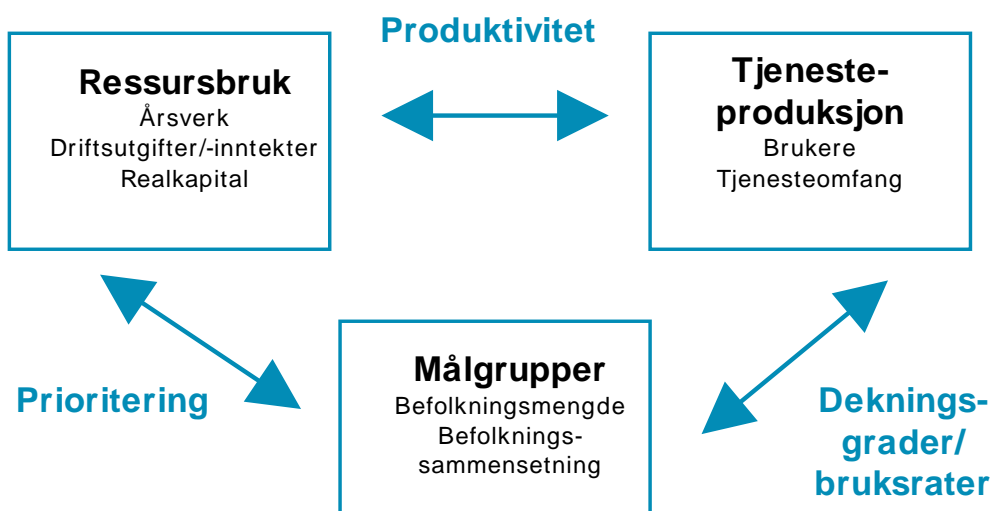
KOSTRA-dataene brukes i mange sammenhenger og data som inneholder feil kan føre til feil konklusjoner i analyser, tildelinger osv.

- Det er Kommunal og regionaldepartementet (KRD), som har ansvaret for KOSTRA.
- [KOSTRA](#) inneholder tjenstedata og økonomidata for alle kommunens fagområder, og er en omfattende kilde til kunnskap om kommunenes virksomhet. KRD beskriver det som "et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet".
- Fylkesmannen skal veilede kommunene både når det gjelder innrapportering og bruk av KOSTRA-data. Fylkesmannen ønsker også å stimulere kommunene til å kvalitetssikre sine data. KOSTRA-dataene brukes i mange sammenhenger, og data som inneholder feil kan føre til feil konklusjoner i analyser og lignende.
- Kommunene rapporterer inn KOSTRA-data ved utfylling av skjemaer på nett eller ved uttrekk fra fagsystemer. Det er [Statistisk sentralbyrå](#) (SSB) som tar i mot rapporteringen, og SSB publiserer også KOSTRA-data slik at man kan hente dem ut via internett (www.ssb.no/kostra/).
- KOSTRA-dataene rapporteres inn årlig, og hovedfrist for kommunenes rapportering er 15. februar. [KOSTRA-dataene](#) publiseres i to omganger, og første publisering er 15. mars. Deretter har kommunene frist på seg til 15. april med å rapportere inn det som mangler eller å rette feil i innrapporterte data. Endelig publisering hos SSB skjer så 15. juni.
- KOSTRA-dataene er bearbeidet ved at det er gjort nøkkeltallsberegninger som viser blant annet dekningsgrader, kommunens prioritering og produktivitet. I tillegg er det laget kvalitetsindikatorer for de ulike fagområdene. KOSTRA utvikles stadig ved at nye områder / nye data tas inn, og ved at det lages nye nøkkeltall og gjøres endringer i tabeller.
- KOSTRA-dataene presenteres i ferdige nøkkeltallsoversikter og som rene grunnlagsdata. Dataene presenteres på 3 nivåer:
 - Nivå 1: [Utvalgte nøkkeltall](#) (en tabell med utvalgte nøkkeltall fra alle fagområder)
 - Nivå 2: [Detaljerte nøkkeltall](#) (tabeller med nøkkeltall for hvert fagområde)
 - Nivå 3: [Grunnlagsdata](#) (i statistikkbanken der man selv velger hvilke data man ønsker)
- Fra KOSTRA kan man altså hente ut masse informasjon i ferdiglagde oversikter, eller man kan kombinere data for å belyse forhold man selv ønsker.

Hvordan bruke KOSTRA ?

Styringsinformasjon - KOSTRA

Gjøvik kommune**METODE OG OPPLEGG FOR GJENNOMFØRING AV
OVERORDNET ANALYSE AV KOMMUNEN**

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	21.01.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Kontrollutvalgsboken kap. 6 – Planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll (veileder fra Departementet, 2015) Vedlegg 1
2. Veileder i overordnet analyse (fra Norges Kommunerevisorforbund) Nei

FORSLAG TIL VEDTAK:

Foreslått metode og opplegg for gjennomføring av overordnet analyse tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:**Innledning:**

Saken er en oppfølging av utsatt sak i forrige møte. Saken i forrige møte hadde følgende tittel: «FORBEREDELSE TIL RULLERING AV PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON OG SELSKAPSKONTROLL – PLANLEGGING AV OVERORDNET ANALYSE AV KOMMUNEN»

Tittelen på saken er endret for å tilpasse saken bedre til prosessen det er lagt opp til i utvalget mht. utvalgets oppgave med overordnet analyse. Innholdsmessig er saken svært lik, sammenlignet med saken lagt frem i forrige møte.

Bakgrunn:

Kontrollutvalget er pålagt å lage en plan for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll minst en gang i valgperioden. Gjeldende plan ble vedtatt i kommunestyret høsten 2011, og ny plan skal utarbeides i løpet av 2016.

Planen skal baseres på en såkalt overordnet analyse, og den skal legges frem for kommunestyret til slutt behandling.

Denne saken presenterer oppgaven og skisserer et praktisk opplegg for gjennomføring av den overordnede analysen. Utvalgssekretær presenterer saken i møtet.

Lovpålagt oppgave:

Det vises til § 10 og § 13 i forskrift om kontrollutvalg der hjemmelsgrunnlaget for de omtalte aktivitetene fremgår:

§ 10 Plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Planen vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv som kan delegerer til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.

Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.

§ 13 Selskapskontroll

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper m.m.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll. Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eller fylkeskommunens eierskap ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for selskapskontroll på de ulike sektorer og med de ulike selskapene.

Planen skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv som kan delegerer til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden

Kontrollutvalget avgjør selv hvem som på dets vegne skal gjennomføre selskapskontroll.

Understrekingene er foretatt av utvalgssekretær.

Hvordan gjennomføre en ”overordnet analyse”:

Fra kommentarene til § 10 i forskrift om kontrollutvalg står bl.a. følgende:

Hensikten med den overordnede analysen er å fremskaffe relevant informasjon om kommunens/fylkeskommunens virksomhet, slik at det er mulig for kontrollutvalget å legge en plan for forvaltningsrevisjon og å prioritere mellom ulike områder hvor det kan være aktuelt å gjøre forvaltningsrevisjon.

Målet er å avdekke indikasjoner på avvik eller svakheter i forvaltningen sett i forhold til lover, forskrifter, kommunestyrets/fylkestingets vedtak og forutsetninger. I uttrykket ”risiko- og vesentlighetsvurderinger” ligger at det skal gjøres en vurdering av på

hvilke områder av kommunens/fylkeskommunens virksomhet det er risiko for vesentlige avvik i forhold til de vedtak, forutsetninger og mål som er satt for virksomheten.

Gjennom analysen skal det samles nødvendig informasjon om det aktuelle området, identifiseres mulige avvik eller svakheter og legges grunnlag for beslutningen om hvor det skal iverksettes forvaltningsrevisjon (systematiske vurderinger). En slik analyse kan også bygge på relevant informasjon fra andre dokumenter som er utarbeidet i kommunens/fylkeskommunens plan- og analysearbeid.

I forskrift for kontrollutvalg går det frem at planen skal baseres på en overordnet analyse som skal identifisere behovet. Den overordnede analysen skal ta utgangspunkt i risiko- og vesentlighetsvurderinger, jf. forskrift om kontrollutvalg § 10.

En overordnet analyse kan gjennomføres på flere ulike måter. Det er ikke utviklet noen ”beste praksis” på området, men det er nærliggende å benytte metoder fra såkalt ”risikostyring”, der det foreligger ulike tilnærminger. Felles for alle er at man går inn i organisasjonen og kartlegger målene og forsøker å avdekke risikoer for ikke å nå målene. Videre vurderes risikoreducerende tiltak, slik at man kan danne seg et bilde av sannsynligheten for svikt. De områdene som ”scorer” høyt mht. sannsynlighet og samtidig har store konsekvenser dersom det oppstår feil, velges ut for nærmere kartlegging/analyse.

Norges kommunerevisorforbund (NKRF) har også utarbeidet forslag til gjennomføring av overordnet analyse. Opplegget bygger på en risikostyringsmodell utarbeidet av en internasjonal organisasjon (COSO) i 2004.

Sekretær mener det er svært viktig at man kjenner til ovennevnte konsepter og modeller ved gjennomføring av en overordnet analyse, men er av den oppfatning at metodene er for ressurskrevende for kontrollutvalget til at de skal kunne benyttes fullt ut.

Sekretær mener videre at valg av tema/områder kan bli vel så god med et noe enklere opplegg.

I første omgang foreslås det å benytte enkle (og rimelige) kilder til å kartlegge potensielle problem-/forbedringsområder i kommunen. Her kan nevnes:

- Egen kunnskap/erfaring om kommunen og dens utfordringer.
- Rådmannens risikovurderinger.
- Revisjonsprosjekter gjennomført i andre kommuner.
- Avisartikler/debatter/reportasjer eller lignende som belyser problemområder i kommunene generelt eller i vår kommune spesielt.
- KOSTRA-tall (statistikk fra SSB).

Særlig om plan for selskapskontroll:

Det foreslås at arbeidet med plan for selskapskontroll integreres med arbeidet med plan for forvaltningsrevisjon fordi man arbeider metodisk svært likt. Som tidligere kan man vurdere å lage ett felles plandokument som omfatter både forvaltningsrevisjon og selskapskontroll.

Ut over kravet om at det skal lages en plan, stilles det ikke noe krav til omfanget av selskapskontrollen.

Det er anbefalt at kontrollutvalgene forsøker å samordne kontroller/revisjoner rettet mot selskaper man eier i fellesskap. Sekretær vil selvsagt spille en koordinerende rolle mellom kontrollutvalgene i distriktet, og bidra til å spre kunnskap mellom kontrollutvalgene om planer og aktiviteter på området.

Anbefalinger, jf. Kontrollutvalgsboken (veileder fra Departementet):

Kontrollutvalgsboken har et eget kapittel om planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll (kapittel 6). Kapittelet avsluttes med følgende anbefalinger:

- *Det er viktig at kontrollutvalget setter av tid og ressurser til den overordnede analysen og planarbeidet. Dette er kanskje et av de viktigste prosjektene kontrollutvalget gjennomfører i løpet av en valgperiode. Kontrollutvalget vil på denne måten bli godt kjent med kommunens virksomhet tidlig i perioden.*
- *Kontrollutvalget må velge en prosess for å utarbeide en overordnet analyse som kan gi utvalget tilstrekkelig grunnlag for å utarbeide gode planer.*
- *Bred involvering i arbeidet med en overordnet analyse gir god forankring av planene og et godt grunnlag for den videre gjennomføringen av prosjektene.*
- *Kontrollutvalget og kommunestyret må ta stilling til hvor lange planperiodene skal være, og hvordan eventuell omprioritering og rulling av planene bør foregå.*
- *Gjør planene godt kjent i kommunen, både i kommunestyret og i administrasjonen.*

Forslag til fremdriftsplan

Et rimelig mål er å gjennomføre en prosess i løpet av 1. halvår 2016, og at kontrollutvalgets plan legges frem for kommunestyret i høsten 2016. Dette gir følgende fremdriftsplan:

- Møte jan/feb: Drøfting av metode og nivå for gjennomføring av overordnet analyse. Fokus på risikostyring. Oversikt over kommunen (organisering, tjenesteområder mv). "Brainstorming" og valg av tema/områder for nærmere kartlegging. Invitasjoner av adm. til møtet i mars. Evt. bestillinger av forundersøkelser fra revisor.
- Møte mars: Hele møtet avsettes til diskusjoner omkring risikovurdering/risikohåndtering. Rådmannen inviteres til å orientere om sine vurderinger. Evt. presentasjoner fra revisor (forundersøkelser). "Brainstorming" og foreløpige prioriteringer fortsetter.
- Møte april/mai: Presentasjon av evt. forundersøkelser. Grov prioritering. Evt. bestilling av nye forundersøkelser revisor eller be om nye/flere orienteringer fra administrasjonen.
- Møte juni: Avsluttende diskusjon i kontrollutvalget. Endelige prioriteringer og oversending av plan til kommunestyret for sluttbehandling. Evt. bestilling av ytterligere forprosjekter.

Dersom denne fremdriften blir for "stram" kan prosessen utvides ut over høsten 2016.

6.

Planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

To av kontrollutvalgets viktigste oppgaver er å sørge for at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon og at det føres kontroll med kommunens eierinteresser i selskaper.

Den overordnede analysen og arbeidet med å utarbeide planer er viktig for at kontrollutvalget skal bli kjent med kommunens virksomhetsområder og eierinteresser.

For å sikre at kommunestyret velger ut de mest relevante prosjektene, skal kontrollutvalget utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon og en plan for selskapskontroll. Planene for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll er i utgangspunktet uavhengige av hverandre, men det kan være en fordel å samordne planarbeidet.

For å utarbeide gode planer som får fram hvilke områder i kommunen som bør kontrolleres, må det gjennomføres en overordnet analyse av kommunens virksomhet. Den overordnede analysen skal gi svar på hvilke områder det er knyttet størst risiko til, og hvilke områder det er mest vesentlig for kontrollutvalget å undersøke. Det er viktig at kontrollutvalget er aktivt involvert i prosessen, ikke minst når det gjelder

vurdering og prioritering av prosjektene som skal gjennomføres i planperioden.

Den overordnede analysen og arbeidet med å utarbeide planer er viktig for at kontrollutvalget skal bli kjent med kommunens virksomhetsområder og eierinteresser. Arbeidet er med på å gi kontrollutvalgsmedlemmene det kunnskapsgrunnlaget de trenger for å ivareta kontrollansvaret sitt. Planene skal legges fram for kommunestyret. De gir dermed også kommunestyremedlemmene viktig informasjon om, og oversikt over, kommunens virksomhet og kontrollutvalgets arbeid. I tillegg kan den overordnede analysen være et nyttig bidrag til administrasjonssjefens arbeid med internkontroll. Det er derfor viktig at denne prosessen blir vektlagt i kontrollutvalget, og at den blir presentert og gjort synlig både for kommunestyret og administrasjonen.

Overordnet analyse

Hensikten med den overordnede analysen er å framskaffe relevant informasjon om kommunens virksomhetsområder og eierinteresser, slik at det er mulig for kontrollutvalget å prioritere arbeidet med forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. I regelverket er det ikke satt krav til hvem som kan gjennomføre den overordnede analysen.

Hva er risiko og vesentlighet?

Det er ingen konkrete krav til hvordan den overordnede analysen skal gjennomføres, utover at den skal baseres på en vurdering av risiko og vesentlighet. Med risiko menes i denne sammenheng faren for at det kan forekomme avvik fra for eksempel regelverk, mål, vedtak og andre føringer som kommunen har satt for virksomheten. Risiko må vurderes innenfor alle kommunens tjenesteområder. Formålet med analysen vil derfor være å avdekke mangler og svakheter som fører til avvik innenfor kommunens virksomhetsområder.

Risikovurderinger - selskapskontroll

I forbindelse med plan for selskapskontroll er det viktig å vurdere risiko knyttet til både kommunens overordnede eierstyring, og risikoer knyttet til ulike selskaper kommunen har eierskap i. Når det gjelder den overordnede eierstyringen, vil det være naturlig å få oversikt over om kommunen har vedtatt en eierstrategi og eventuell risiko for at den ikke etterleves. Når det gjelder risiko knyttet til enkelte selskaper, kan følgende forhold være relevante:

- risiko for at selskapet ikke driver i tråd med kommunestyrets mål for selskapet
- risiko for at den som forvalter kommunens eierinteresser i selskapet ikke gjør dette i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger
- risiko for at selskapet ikke driver i tråd med lover og regler
- risiko for at selskapet ikke drives på en økonomisk forsvarlig måte

For å kunne prioritere mellom områder i kommunen hvor det identifiseres risiko for avvik, må kontrollutvalget vurdere hvilke områder som er mest vesentlige. Det finnes ingen objektiv størrelse å vurdere vesentlighet opp mot. Kontrollutvalget må derfor skjønnsmessig vurdere de ulike områdene opp mot hverandre, og avgjøre hvilke områder de mener det er mest vesentlig å undersøke. Prioriteringene danner grunnlag for å utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll.

Informasjonsinnhenting og involvering - vurdering av risiko

For å få informasjon om risikoområder i kommunen, kan analysen baseres på informasjon fra en rekke kilder. Det skilles mellom tre hovedkilder for informasjon som kan benyttes for å kartlegge og identifisere risiko knyttet til kommunens tjenesteområder og eierinteresser:

- skriftlig og muntlig informasjon fra kommunen
- informasjon fra eksterne offentlige kilder

- kontrollutvalgets, sekretariatets og revisors kunnskap om virksomheten

Det er viktig å sikre bred involvering i innhenting av informasjon fra kommunen. Dette vil bidra til trygghet både for at alle relevante områder i kommunen og kommunens selskaper er dekket, og for at planene blir forankret i politisk og administrativ ledelse. De folkevalgte har en egen kontaktflate mot innbyggerne og kommunens administrasjon, og har ofte god oversikt over temaer som kan være aktuelle i analysen. For å få nytte av denne kunnskapen kan det være en fordel å sikre at ulike politiske partier får komme med innspill til analysen. Ordfører, gruppeledere og/eller utvalgsledere kan være naturlige personer å involvere i prosessen.

Det er også viktig å involvere administrasjonen, som vanligvis har den mest inngående kunnskapen om kommunens virksomhet. For å få et mest mulig helhetlig bilde er det en fordel å involvere representanter fra ulike virksomhetsområder i kommunen. For eksempel kan lederne for ulike tjenesteområder involveres. Når administrasjonen involveres, er det viktig å vektlegge at denne prosessen også vil være nyttig for administrasjonen. Målsettingen er å avdekke forbedringsområder, slik at kommunen kan nå de mål som er satt. Informasjonen som framkommer kan gi nyttige innspill til administrasjonssjefens arbeid med internkontroll.

*«Det vert noko mystisk for administrasjonssjefen kva som er bakgrunnen for val av område for forvaltningsrevisjon. Gode analysar og innsikt i korleis vurderingane er gjort, kan lette dette.»
(Administrasjonssjef, Bygland)*

Ulike verktøy kan benyttes for å få innspill og informasjon fra de folkevalgte og administrasjonen. Dette kan omfatte intervjuer, spørreundersøkelser og ulike former for møter. I tillegg vil det være naturlig at en benytter skriftlig dokumentasjon fra kommunen, slik som årsmeldinger, kommunale planer og evalueringer, som grunnlag i den overordnede analysen.

Informasjon fra eksterne offentlige kilder kan være et nyttig supplement til informasjonen som innhentes fra kommunen. Særlig gjelder dette rapporter etter statlig tilsyn og informasjon i offentlige databaser. Det vil være en fordel å skaffe seg en oversikt over gjennomførte tilsyn i kommunen, både for å avdekke eventuelle risikoområder, og for å koordinere kontrollutvalgets arbeid med det statlige tilsynsarbeidet (se kapittel 10 om statlig tilsyn). Tilsynsrapporter legges ut på nettsiden til fylkesmannen. Blant de offentlige databasene er Statistisk sentralbyrås KOSTRA-database en viktig kilde til informasjon. Denne databasen gir oversikt over

en rekke nøkkeltall fra den enkelte kommune. Andre relevante databaser er blant annet:

- Kommunebarometeret (Avisen Kommunal Rapport)
- Produksjonsindeks (KMD)
- Frie inntekter (KMD)
- Tjenestebehov (KMD)
- Utdanningsspeilet (Utdanningsdirektoratet, barnehager, grunnskole og VGS)
- Innbyggerundersøkelsen (Direktoratet for forvaltning og IKT)
- Statistikk, analyser og rapporter for de kommunale omsorgstjenestene (Helsedirektoratet)

En viktig informasjonskilde i analysearbeidet er kontrollutvalget selv. Det er derfor en fordel at kontrollutvalget selv er aktivt i analysearbeidet. Kontrollutvalgsmedlemmene sitter på viktig kunnskap om kommunen med bakgrunn i sitt politiske engasjement og arbeidet i utvalget. Også revisjonen og sekretariatet vil ha erfaringer fra gjennomførte revisjoner, kontroller og behandlede saker som kan være viktige informasjonskilder.

Mange kontrollutvalg har god erfaring med å benytte ulike former for seminarer og arbeidsmøter i analysearbeidet. Slike prosesser er ofte basert på innsamlet informasjon som, sammen med kontrollutvalgets egne erfaringer, danner grunnlag for å vurdere kommunens ulike tjenesteområder og eierstyring. Det er en fordel om det blir lagt til rette for en god prosess som sikrer at alle kontrollutvalgsmedlemmene deltar og får uttrykt sin mening. Uavhengig av metode er det viktig at kontrollutvalget involveres og at analysen er forankret i kontrollutvalget.

SWOT analyse

SWOT-analyse er et effektivt verktøy for å få en rask oversikt over indre og ytre styrker og svakheter til den kommunale virksomheten. De fire bokstavene «SWOT» representerer Strengths (styrker), Weaknesses (svakheter), Opportunities (muligheter) og Threats (trusler). SWOT-analyse kan være et godt utgangspunkt for å diskutere og identifisere områder for forbedring.

Interne		Eksterne	
Sterke sider	Svake sider	Muligheter	Farer

Kontrollutvalget kan også legge til rette for at innbyggerne i kommunen får gi innspill til planarbeidet gjennom en idédugnad. Kommunens størrelse vil naturlig nok sette grenser for hvordan en kan organisere en idédugnad. I mindre kommuner er det for eksempel mulig å organisere folkemøter, der innbyggerne kan møte og

gi innspill til gode temaer og prosjekter. I større kommuner vil det kanskje være mer hensiktsmessig å gi innbyggerne mulighet til å komme med innspill via e-post eller andre elektroniske løsninger før planarbeidet starter opp, og bruke disse innspillene videre i analysen.

En idédugnad gir kommunen anledning til å få fram innbyggernes egne erfaringer med kommunens tjenester, og kan skape engasjement i kommunen for risikoanalysen og kontrollutvalgets arbeid. Idédugnader bør kombineres med andre informasjonskilder, ettersom det ikke er sikkert at innspillene fra innbyggerne blir tilstrekkelig relevante og dekkende for kommunens ansvarsområder.

Folkemøte

I Lærdal kommune gjennomførte kontrollutvalget en idédugnad med tema «Korleis vil DU gjera Lærdal kommune betre?». Alle interesserte ble invitert til å komme til kommunens kultursal og komme med innspill, ideer og tema til gode prosjekter for kontrollutvalget. Møtet ble annonsert på lokal nettavis, i lokalavisen og rundskriv som ble sendt til alle husstander. Mellom 70 og 80 personer stilte på møtet, og det kom mange innspill. Det ble skrevet et offentlig referat fra møtet. Hvert innspill ble behandlet og vurdert i forbindelse med utarbeidelsen av den endelige planen.

Når all informasjon er samlet inn, må den analyseres. Risikoanalysen tar utgangspunkt i de forholdene som framkommer i informasjonsinnhenting, der det blant annet blir lagt vekt på måloppnåelse, regeletterlevelse og gjennomføring av vedtak.

Når en vurderer hva som utgjør en høy eller lav risiko, vil det være til hjelp å ha fastlagt håndterbare kriterier å måle risikoene opp mot. En kan derfor forhåndsdefinere hva som utgjør vesentlige avvik, og eventuelt visualisere disse vurderingene ved hjelp av fargekoding.

6. PLANER FOR FORVALTNINGSREVISJON OG SELSKAPSKONTROLL

	Måloppnåelse	Regelverk	Politiske vedtak
Lav risiko	Avvik fra underordnede mål hvor konsekvensene av manglende måloppnåelse blir vurdert som små.	Ikke aktuelt. Manglende regeletterlevelse vil alltid ha middels eller høy risiko.	Avvik fra politisk vedtak hvor konsekvensene av manglende måloppnåelse blir vurdert som små.
Middels risiko	Avvik fra mål som kan medføre konsekvenser for kommunens økonomi eller omdømme, men som ikke påvirker liv eller helse. Gjelder også mål som er under gjennomføring.	Mindre avvik fra lovparagraf eller forskrift.	Avvik fra vedtak som kan medføre konsekvenser for kommunens strategi, planer og økonomi.
Høy risiko	Avvik fra viktige mål. Kan ha vesentlige konsekvenser for kommunens økonomi, omdømme eller liv og helse.	Klart lovbrudd som kan medføre vesentlige konsekvenser for kommunen. Kan ev. påvirke liv og helse.	Avvik fra vedtak som i vesentlig grad kan medføre konsekvenser for kommunens strategier, planer og økonomi.

Uansett hvilke tilnærminger som benyttes i analysen, er det nødvendig å få samlet informasjonen på en lettfattelig og oversiktlig måte. Opplysningene fra de ulike informasjonskildene må sammenstilles slik at de gir et godt grunnlag for å gjennomføre prioriteringen av områder og prosjekter.

Det vil være en fordel om analysen presenteres i et separat dokument, der det tydelig kommer fram hvilke risikoer som er identifisert. Dokumentet vil være nyttig både for utarbeidelse av den endelige planen, og som referanse og bakgrunnsinformasjon når prosjektene senere skal gjennomføres.

Dersom det er gjort en felles overordnet analyse for selskapskontroll og forvaltningsrevisjon vil det være

hensiktsmessig å utarbeide separate analyse-dokumenter for hver av de to planene. Analyse-dokumentene kan inneholde:

- beskrivelse av sentrale forhold basert på informasjon og involvering
- risikoanalyse av den informasjonen som er framkommet
- identifiserte områder for forvaltningsrevisjon/ selskapskontroll

Under er det vist et eksempel på hvordan den overordnede analysen for forvaltningsrevisjon kan framstilles:

Sentraladministrasjon			
Identifiserte områder med risiko (knyttet til mål, vedtak, regelverk)	Årsak	Virkning	Risiko
Innkjøp	Kommunen har ikke etablert kjente rutiner for innkjøp. Ikke alle kjøp av verdi over kr 500 000,- konkurranseutsettes.	Manglende likebehandling av tilbydere. Høyere kostnader knyttet til innkjøp.	
Internkontroll	Kommunen har ikke etablert et dokumentert internkontrollsystem.	Manglende oversikt over fare for svikt i organisasjonen.	
Opplæring			
Identifiserte områder med risiko (knyttet til mål, vedtak, regelverk)	Årsak	Virkning	Risiko
Tilpasset opplæring og spesialundervisning	Manglende økonomiske ressurser. For store klasser. For mye av ressursene går til spesialundervisning.	Manglende tilpasset opplæring. Feil bruk av ressurser.	
Forsvarlig system	Kommunen har ikke utarbeidet en god rutine for å sikre at kravet i opplæringslova § 13-10 om forsvarlig system etterleves.	Mulighet for at eventuelle avvik fra regelverket i skolene ikke blir oppdaget av skoleeier (kommunen).	

I forbindelse med plan for selskapskontroll kan analysen blant annet omfatte en vurdering av risikoer knyttet til

de ulike selskapene kommunen har eierandeler i. Oversikten kan for eksempel se slik ut:

	Selskap	Kommunen sin eierandel	Heleid (innenfor § 80)	Identifisert område med risiko	Risiko
1	Attføringsbedriften	100 %	x	Det stilles spørsmål ved om virksomheten drives i tråd med sentrale kommunale føringer.	
2	Teateret	24 %	x	Kommunen har ingen rapporteringsrutiner.	
3	Bompenge-selskapet	14,3 %		Ingen spesielle risikoer er identifisert.	

Prioritering – vurdering av vesentlighet

Et av de mest sentrale trinnene i planarbeidet er kontrollutvalgets endelige prioritering av områder eller prosjekter. Uavhengig av i hvilken grad kontrollutvalget har deltatt i arbeidet med den overordnede analysen, er det viktig at utvalget foretar den endelige prioriteringen av identifiserte prosjekter og/eller områder. Det er derfor viktig at kontrollutvalget setter av tilstrekkelig tid til å sette seg inn i resultatet av analysen og diskutere hvordan prosjektområdene skal prioriteres.

Innenfor regnskapsrevisjon vil vesentlighet være knyttet til konkrete størrelser hvor det defineres en tallmessig grense for vesentlighet. Når det gjelder forvaltningsrevisjon eller selskapskontroll, er det i liten grad fastsatte størrelser som objektivt kan si noe om vesentlighet. Vurdering av vesentlighet vil være en skjønsmessig vurdering hvor en må vurdere ulike forhold opp mot hverandre.

Kontrollutvalget kan benytte ulike framgangsmåter for å gjøre sine prioriteringer. Prioriteringene bør uansett være et resultat av god og forberedt diskusjon i plenum, gjerne innenfor rammene av et arbeidsgruppemøte. Her er det viktig at kontrollutvalget får komme med egne vurderinger, basert på den informasjonen de har fått framlagt i analysedokumentene. Prioriteringen av områder eller prosjekter handler i stor grad om å vurdere vesentligheten til de ulike områdene som er plukket ut og som det er knyttet risiko til. Vesentligheten kan være knyttet til en rekke faktorer. Når kontrollutvalget skal diskutere prioriteringen av prosjekter, kan det være nyttig å ta i bruk ulike perspektiver for vesentlighet, som for eksempel:

- brukerperspektiv
- politisk perspektiv
- samfunnsperspektiv
- økonomisk perspektiv
- medarbeidernes perspektiv
- omdømmeperspektiv

Planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

Med bakgrunn i den overordnede analysen og kontrollutvalgets prioritering skal det utarbeides en plan for forvaltningsrevisjon og en plan for selskapskontroll. Planene skal inneholde prioritering av prosjekter for planperioden, og skal legges fram for vedtak i kommunestyret. Utover dette er det ingen krav til hvordan planene skal utformes. Det er likevel en fordel om planene opplyser om hva forvaltningsrevisjon og selskapskontroll er, og hvordan den overordnede analysen er gjennomført.

Momenter som kan inngå i plan for forvaltningsrevisjon

- beskrivelse av forvaltningsrevisjon
- beskrivelse av analysen
- prioriterte områder/prosjekter
- prosjektittel
- problemstillinger
- omfang/ressurser
- gjennomføring
- bestilling
- omprioritering
- rapportering

Plan for forvaltningsrevisjon

Plan for forvaltningsrevisjon skal vise hvilke forvaltningsrevisjonsprosjekter som skal gjennomføres i den perioden planen gjelder for. Enkelte kontrollutvalg beskriver hvert av de planlagte forvaltningsrevisjonsprosjektene utfyllende, der det gjøres rede for bakgrunnen for prosjektet, hvilke problemstillinger som skal besvares, estimert timeomfang og gjennomføringstidspunkt. Andre kontrollutvalg velger å liste opp ulike fokusområder og stikkord som danner grunnlaget for valg av forvaltningsrevisjonsprosjekter.

Plan for selskapskontroll

Plan for selskapskontroll vil, på samme måte som plan for forvaltningsrevisjon, peke ut hvilke kontroller som skal gjennomføres i perioden planen gjelder for. Dette kan omfatte prosjekter knyttet til kommunens eierstyring og eierstrategi og kontroll av utvalgte selskaper som kommunen har eierandeler i (se kapittel 8 for en nærmere beskrivelse av selskapskontroll). Ofte eier flere kommuner et selskap sammen. Dersom kontrollutvalget planlegger å gjennomføre kontroll i et selskap kommunen eier sammen med en eller flere andre kommuner, kan det framgå av planen om kontrollutvalget ønsker å samordne selskapskontrollen med de andre eierne.

Revisjon og endringer i planene underveis i valgperioden

Kontrollutvalget skal utarbeide plan for forvaltningsrevisjon og plan for selskapskontroll minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert. Kontrollutvalget kan likevel gjennomføre slike analyser oftere. Det kan være hensiktsmessig å oppdatere/rullere planen med jevne mellomrom i perioden. Det bør framgå i planen hvilken periode den gjelder for, og hvordan endringer skal gjøres.

For å sikre at planen blir tilpasset behovet i løpet av perioden, kan det være hensiktsmessig at kommunestyret delegerer myndighet til kontrollutvalget til å gjøre endringer i perioden. Dette kan framgå av planen eller i innstillingen til kommunestyret. Endringer som gjøres i løpet av planperioden kan rapporteres til kommunestyret i kontrollutvalgets årsmelding.

Behandling av planene

Planene skal vedtas i kommunestyret. Når planene vedtas i kommunestyret, kan det være nyttig å gjøre kommunestyret kjent med hvordan den overordnede analysen er gjennomført og begrunnelsen for de prosjektene som er valgt ut. Det er ulik praksis for hvorvidt selve analysegrunnlaget følger saken som vedlegg. Dette er avhengig av hvordan analysegrunnlaget er utformet, men det kan i mange tilfeller være opplysende for kommunestyret å få informasjon om bakgrunnen for kontrollutvalgets prioriteringer. Dersom analysegrunnlaget ikke er vedlagt, kan det i selve planen og/eller i saken som legges fram, redegjøres for utarbeidelsen og hovedmomentene i analysen. På den måten vil kommunestyret få trygghet for at prosjektene som er foreslått er valgt på et forsvarlig grunnlag.

Det er en fordel om kontrollutvalgsleder, eller andre på kontrollutvalgets vegne, presenterer arbeidet i kommunestyret. En slik presentasjon vil gi kommunestyrerepresentantene god innsikt i kommunens virksomhet og eierforhold, og samtidig gi nyttig informasjon om arbeidet i kontrollutvalget.

Det er også viktig å gjøre den overordnede analysen og planen kjent i administrasjonen. Dette kan bidra til å øke administrasjonens forståelse for risikoområder i kommunen, og kan være til hjelp i arbeidet med å sikre en god internkontroll. Analysen vil gi administrasjonssjefen mulighet til å gjennomføre nødvendige endringer der det er påvist høy risiko. På denne måten vil planarbeidet bidra til å forbedre kommunens egenkontroll på flere områder.

Planarbeidet kan også presenteres på kontrollutvalgets nettsider, for å synliggjøre kontrollutvalgets arbeid overfor ansatte i kommunen, media og innbyggere (se kapittel 5 om synliggjøring av kontrollutvalgets arbeid).

Kort og godt!

- Sett av tid og ressurser til den overordnede analysen og planarbeidet. Dette er kanskje et av de viktigste prosjektene kontrollutvalget gjennomfører i løpet av en valgperiode. Kontrollutvalget vil på denne måten bli godt kjent med kommunens virksomhet tidlig i perioden.
- Kontrollutvalget må velge en prosess for å utarbeide en overordnet analyse som kan gi utvalget tilstrekkelig grunnlag for å utarbeide gode planer.
- Bred involvering i arbeidet med en overordnet analyse gir god forankring av planene og et godt grunnlag for den videre gjennomføringen av prosjektene.
- Kontrollutvalget og kommunestyret må ta stilling til hvor lange planperiodene skal være, og hvordan eventuell omprioritering og rullering av planene bør foregå.
- Gjør planene godt kjent i kommunen, både i kommunestyret og i administrasjonen.

Gjøvik kommune

OVERORDNET ANALYSE - FORVALTNINGSREVISJON: FØRSTE «BRAINSTORMING» OG VURDERING AV FORUNDERSØKELSER

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	21.01.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Organisasjonskart Gjøvik kommune

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:

1. Med bakgrunn i diskusjonen i møtet bes sekretær om å utarbeide en oversikt over de innspill/forslag som kom frem.
2. Saken følges opp slik:
 - **Overordnet analyse - forvaltningsrevisjon:**
 - Rådmannen inviteres til å presentere kommunens administrative organisering, igangsatt og planlagt utviklingsarbeid/-prosjekter i kommunen og de viktigste risikoene for forvaltningen slik rådmannen ser det.
 - Videreføring av diskusjon om aktuelle tema («brainstorming»), foreløpige prioriteringer og vurdering av eventuelle forundersøkelser.
 - **Overordnet analyse – selskapskontroll:**
 - Presentasjon av kontrollutvalgets oppgave med selskapskontroll.
 - Rådmannen inviteres til å presentere kommunens eierskap i selskaper mv og kommunens eierstyring
 - Diskusjon om foreløpige prioriteringer av tema/selskaper og vurdering av eventuelle forundersøkelser.

SAKSOPPLYSNINGER:

Bakgrunnen for saken er kravene i forskrift om kontrollutvalg § 10 som sier at:

”Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon”.

Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.”

Valg av metode og opplegg for gjennomføring av overordnet analyse er behandlet i egen sak.

Denne saken dreier seg om å få opp forslag til tema/områder og foreta en første, foreløpig prioritering. Saken følges opp gjennom flere møter gjennom vinteren/våren, frem til utforming av ny plan sommeren 2016.

Som hjelp til den første «brainstormingen» er organisasjonskart for kommunen vedlagt. De ulike tjenestene/områdene kan drøftes med utgangspunkt i følgende:

Innfallsvinkler: <ul style="list-style-type: none">➤ Måloppnåelse➤ Overholdelse av lover og regler➤ Effektivitet➤ Produktivitet➤ Effekter / resultater	Indikatorer på problemer: <ul style="list-style-type: none">• Kjø-problematikk og ”flaskehalsler”• Lang saksbehandlingstid• Mange klager• Avviksmeldinger• Avvikende kostra-tall Iboende risiko: <ul style="list-style-type: none">• Høy kompleksitet (regelverk, organisering, tjeneste)• Lav bemanning• Lav kompetanse
--	--

Felles prosjekter med andre kommuner / kontrollutvalg?

Erfaringsmessig er ofte utfordringene og problemstillingene som reises de samme i mange kommuner. Dette gjør at det kan ligge til rette for prioritering av samme tema/område i flere kommuner.

Dersom flere kommuner/kontrollutvalg har ønske om å kjøre like prosjekter vil dette normalt være ressursbesparende. Et prosjekt kan også gjøres felles, dvs. at det lages en prosjektrapport som favner to eller flere kommuner. Slike prosjekter kan, i tillegg til å være ressursbesparende, få økt nytteverdi pga. sammenligningen som blir gjort. Ikke alle prosjekter er egnet for slik gjennomføring.

Sekretær mener man med fordel kan finne områder som er egnet for fellesprosjekter, og forespørre i de andre kommunene / kontrollutvalgene om interessen for dette. Utvalgssekretær vil spille en koordinerende rolle i dette arbeidet.

VEDLEGG 1

ORGANISASJONSKART – NORDRE LAND KOMMUNE

